

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗАР

**ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ТЕХНОЛОГИЙН ПАРКИЙН
ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДАГАВРЫН
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

Улаанбаатар хот
2021 он

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГ	2
НЭГ. ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ	3-6
ХОЁР. ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН	
2.1. Хуулийн зорилгод хүрсэн түвшин буюу хэрэгжилтийн байдалд хийсэн үнэлгээ:	
<i>2.1.1. Үйлдвэрлэл, технологийн паркт хөрөнгө оруулалт татах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлж чадсан эсэх болон төрөөс үзүүлж буй хөнгөлөлт, чөлөөлөлт бодитой дэмжлэг болж байгаа эсэх талаарх үнэлгээ</i>	6-14
<i>2.1.2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаатай холбоотой бусад хуулийн хэрэгжилтийн талаарх үнэлгээ</i>	14-18
2.2. Хуулийн хэрэгжилтийн байдал практикт нийцэж буй эсэхэд хийсэн үнэлгээ:	
<i>2.2.1. Хуулийн зохицуулалт паркийн үйл ажиллагааг бүрэн зохицуулж байгаа эсэхэд хийсэн үнэлгээ</i>	18-20
<i>2.2.2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль нь үр ашигтай хэрэгжиж байгаа эсэх, гарч буй хүндрэл, бэрхшээлтэй асуудлууд</i>	21-23
ГУРАВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ	23-25
ДӨРӨВ. ХАВСРАЛТ	
<i>Хавсралт 1. Бодлогын баримт бичгүүдэд үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх чиглэлээр тусгагдсан зорилт, арга хэмжээ</i>	26-31
<i>Хавсралт 2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Засгийн газраас баталсан тогтоолын хэрэгжилт</i>	32-43
<i>Хавсралт 3. Үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын үйл ажиллагааны явцын талаарх танилцуулга</i>	44-51

ТОВЧИЛСОН ҮГ

ААНОАТ	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
БОНБУ	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ
БОННУ	Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ
БХБЯ	Барилга, хот байгуулалтын яам
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
ЖДҮХС	Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан
ЗББҮ	Зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал
МХҮ	Металлурги, химийн үйлдвэр
НӨАТ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар
НДШ	Нийгмийн даатгалын шимтгэл
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ОНӨТҮГ	Орон нутгийн өмчит төсөвт үйлдвэрийн газар
ОХУ	Оросын Холбооны Улс
ӨЗО	Өөртөө засах орон
ТНБД	Төрийн нарийн бичгийн дарга
ТӨҮГ	Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар
ТЭЗҮ	Техник, эдийн засгийн үндэслэл
УУХҮЯ	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
ҮТП	Үйлдвэрлэл, технологийн парк
ХАА	Хөдөө аж ахуй
ХААҮТП	Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, технологийн парк
ХХААХҮЯ	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам
ХХОАТ	Хувь хүний орлогын албан татвар
ЭБМЗ	Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл

НЭГ. ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

1.1. Үнэлгээ хийх үндэслэл:

Төрөөс үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд гадаад зах зээлд өрсөлдөх чадвартай экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих, оюуны багтаамж өндөртэй технологийг хөгжүүлэх, бүс нутгийн тогтвортой хөгжлийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, дэлхийн зах зээлд Монгол Улсын оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор Улсын Их Хурлын 2003 оны 54 дүгээр тогтоолоор “Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулж, хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийг баталсан. Түүнчлэн Улсын Их Хурлын 2008 оны 12 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндсэний хөгжлийн цогц бодлого”-ыг баталж, тус бодлогын баримт бичгийн 5.4-т “Үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын үйл ажиллагааг жигдрүүлж, бүс нутгуудад экспортын баримжаатай үйлдвэрлэл, үйлчилгээг өргөтгөх” зорилтыг дэвшүүлж байсан.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн орчин, хөрөнгө оруулалт, татварын таатай орчинг бий болгох, улмаар гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татаж, шинээр ажлын байрыг бий болгох, нарийн технологид суурилсан нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, гадаад зах зээлд өрсөлдөх чадварыг сайжруулах зорилгоор дээр дурдсан бодлогын баримт бичгүүдэд үндэслэн Улсын Их Хурлаас “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль”-ийг 2009 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр нийт 3 бүлэг, 14 зүйлтэйгээр баталсан байна.

Хууль хэрэгжиж эхлээд багагүй хугацаа өнгөрсөн боловч өнөөг хүртэл бүрэн хүчин чадлаараа ажиллаж байгаа үйлдвэрлэл, технологийн парк байхгүй байгаа нь хуулийн хэрэгжилтийн өнөөгийн нөхцөл байдалд дүн шинжилгээ хийж, улмаар хуулийн зохицуулалт нь зорилгодоо нийцэж байгаа эсэх, паркийн үйл ажиллагааг бүрэн зохицуулж чадаж байгаа эсэх болон нийгэмд үзүүлж буй эерэг, сөрөг үр дагавар, гарч буй хүндрэл, бэрхшээлтэй асуудлуудыг тодорхойлж, цаашид хуулийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх талаар дүгнэлт, зөвлөмж гаргах шаардлагатайг харуулж байна.

Иймд Улсын Их Хурлын гишүүн С.Бямбацогтоос 2021 оны 09 дүгээр сарын 07-ны өдрийн УИХ-03/7869 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн хүсэлт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 51 дүгээр зүйлийн 51.3-т “...хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийх үнэлгээг тухайн хууль тогтоомжийг дагаж мөрдсөнөөс хойш 5 жил тутамд хийх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд дээрх хугацаанаас өмнө хийж болно.” гэснийг тус тус үндэслэн Улсын Их Хурлын Тамгын газраас Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 6 дугаар хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх” аргачлалын дагуу үнэлгээг гүйцэтгэлээ.

1.2. Үнэлгээ хийх хүрээ

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийн байдалд бүхэлд нь үр дагаврын үнэлгээг хийх бөгөөд үнэлгээний хүрээг хуулийн зорилт, хэрэгжилтийн явцыг тодорхойлох паркийн талаар төрийн

болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх болон паркийн үйл ажиллагаатай холбоотой дараах хуулийн зохицуулалтыг сонгосон болно.

Хүснэгт 1. Үнэлгээний хамрах хүрээ

д/д	Үнэлэх бүлэг	Үнэлэх зүйл
1.	Хоёрдугаар бүлэг. Паркийн талаар төрийн болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх	5 дугаар зүйл. Улсын Их Хурлын бүрэн эрх
		6 дугаар зүйл. Засгийн газрын бүрэн эрх
		7 дугаар зүйл. Төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх
		8 дугаар зүйл. Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх
		9 дүгээр зүйл. Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын бүрэн эрх
2.	Гуравдугаар бүлэг. Паркийн үйл ажиллагаа	10 дугаар зүйл. Паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах
		11 дүгээр зүйл. Паркийн удирдлагын эрх, үүрэг
		13 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох

1.3. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт

Үнэлгээний хүрээ, онцлогоос шалтгаалан хуулийн хэрэгжилтийн бодит байдлыг тодорхойлоход чиглэгдсэн дараах шалгуур үзүүлэлтийг аргачлалын 3.4-т заасны дагуу сонгон үнэллээ. Үүнд:

1. “Зорилгод хүрсэн түвшин” шалгуур үзүүлэлт нь хууль хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлснээс хойших хугацаанд хуулийн хэрэгжилтийн нөхцөл байдлыг тогтоох замаар хууль зорилгодоо хүрсэн эсэхийг үнэлэхэд тохиромжтой юм.
2. “Практикт нийцэж байгаа байдал” шалгуур үзүүлэлт нь хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон бодит амьдрал дээр гарч буй эерэг болон сөрөг үр дагаврууд, хэрэгжилтийн явцад гарч буй хүндрэл, бэрхшээлийг тодорхойлж үнэлэхэд тохиромжтой юм.

1.4. Үнэлгээний харьцуулах хэлбэр

Үнэлгээ хийх явцад “байх ёстой болон одоо байгаа”, “хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлсэнээс хойш”, “тохиолдол судлах” гэсэн үнэлгээ хийх, харьцуулах хэлбэрүүдийг сонгосон.

Харьцуулах хэлбэрийг сонгохдоо хуулийн хэрэгжилтийн өнөөгийн нөхцөл байдал болон гарсан үр дүнг харьцуулах, хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлсэнээс хойш гарч буй өөрчлөлт, мөн практикт хэрхэн хэрэгжиж байгаа байдалд дүн шинжилгээ хийх зорилгоор хэмжигдэхүйц мэдээллийг цуглуулж, тухайн салбарт гарсан өөрчлөлтийг үнэлэхэд анхаарсан. Тухайлбал, уг хуулиар дэвшүүлсэн зорилгодоо ямар түвшинд хүрсэн эсэхийг тогтоохын тулд байх ёстой болон одоо байгаа үр дүнг үнэлэхээр үнэлгээний хавсралт болон сонгож үнэлсэн зохицуулалт бүртэй холбоотой тайлан, статистикийн мэдээлэл, судалгаа зэргийг судлан, дүгнэлт, боловсруулалт хийхээс гадна уг хуулийг хэрэгжүүлж буй болон хуулийн үйлчлэлд хамаарч буй этгээдийг хамруулсан тодорхой тохиолдлуудыг судалсан болно.

1.5. Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолох

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан бүлэг, зүйлд тогтоосон шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр тодорхой таамаг дэвшүүлж, асуулт тавих замаар дараах шалгуур үзүүлэлтийг томьёолсон.

Хүснэгт 2. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтийг томьёолсон байдал

Үнэлэх бүлэг, зүйл	Шалгуур үзүүлэлт	Харьцуулах хэлбэр	Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолсон байдал
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. Паркийн талаар төрийн болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх 5 дугаар зүйл. Улсын Их Хурлын бүрэн эрх 6 дугаар зүйл. Засгийн газрын бүрэн эрх 7 дугаар зүйл. Төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх 8 дугаар зүйл. Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх 9 дүгээр зүйл. Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын бүрэн эрх	Зорилгод хүрсэн түвшин	Байх ёстой болон одоо байгаа;	- Үйлдвэрлэл, технологийн паркт хөрөнгө оруулалт татах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлж чадсан эсэх?
	Практикт нийцэж байгаа байдал	Хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлсэнээс хойш; Тохиолдол судлах.	- Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулахад төрийн зүгээс үзүүлж буй хөнгөлөлт, дэмжлэг бодитой дэмжлэг болж байгаа эсэх?
ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. Паркийн үйл ажиллагаа 10 дугаар зүйл. Паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах 11 дүгээр зүйл. Паркийн удирдлагын эрх, үүрэг 13 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох	Зорилгод хүрсэн түвшин		- Хуулийн зохицуулалт паркийн үйл ажиллагааг бүрэн зохицуулж байгаа эсэх, гарч буй хүндрэл бэрхшээлтэй асуудлуудын талаар?
	Практикт нийцэж байгаа байдал		- Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль үр ашигтай хэрэгжиж байгаа эсэх?

1.6. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээг хийхэд шаардлагатай тоон болон чанарын мэдээллийг дараах аргаар цуглуулж ашигласан болно. Үүнд:

- **Бэлэн байгаа мэдээллийг цуглуулах:** Хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой судалгааны тайлан, статистик тоо баримт, хуулийн үзэл баримтлал, 2019 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар өргөн барьсан хуулийн төслийн эх сурвалжийг ашигласан.
- **Холбогдох субъектүүдээс судалгаа авах:** Төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлж байгаа Засгийн газар, Төрийн захиргааны төв байгууллага, албан тушаалтнаас албан бичгээр зохих мэдээллийг цуглуулсан.
- **Биечлэн судалгаа хийх:** Хууль хэрэгжиж байгаа орчин нөхцөлд биечлэн очиж судалгаа хийх зорилгоор “Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл,

технологийн парк"-ийн үйл ажиллагаатай танилцаж, удирдлага, мэргэжилтнүүд болон паркийн нэгжийн төлөөлөлтэй уулзалт, ярилцлага хийх замаар мэдээлэл цуглуулсан.

ХОЁР.ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

2.1.Хуулийн зорилгод хүрсэн түвшин буюу хэрэгжилтийн байдалд хийсэн үнэлгээ

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн зорилго нь үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах, түүний удирдлага, үйл ажиллагаа, хяналтын тогтолцоотой холбогдсон харилцааг зохицуулна.

2.1.1.Үйлдвэрлэл, технологийн паркт хөрөнгө оруулалт татах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлж чадсан эсэх болон төрөөс үзүүлж буй хөнгөлөлт, чөлөөлөлт бодитой дэмжлэг болж байгаа эсэх талаарх үнэлгээ

Хоёрдугаар бүлэг.Паркийн талаар төрийн болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх

Үнэлэх хэсэг

5 дугаар зүйл. Улсын Их Хурлын бүрэн эрх
6 дугаар зүйл. Засгийн газрын бүрэн эрх
7 дугаар зүйл. Төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх
8 дугаар зүйл. Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх
9 дүгээр зүйл. Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын бүрэн эрх

Томьёолсон шалгуур үзүүлэлт

- *Үйлдвэрлэл, технологийн паркт хөрөнгө оруулалт татах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлж чадсан эсэх?*
- *Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулахад төрийн зүгээс үзүүлж буй хөнгөлөлт, чөлөөлөлт бодитой дэмжлэг болж байгаа эсэх?*

Хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д “Улсын Их Хурал паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх нийгэм, эдийн засаг, бизнесийн таатай орчныг бүрдүүлэхэд чиглэсэн төрийн бодлогыг тодорхойлно.” гэж заасан. Энэ хүрээнд Улсын Их Хурлаас хуулийн зорилт, паркийн үйл ажиллагааг дэмжих, хөгжүүлэхэд чиглэсэн дараах 8 бодлогын баримт бичгийг баталсан байна. Эдгээрээс 1 бодлогын баримт бичиг нь хууль батлагдахаас өмнө батлагдсан байна. Үүнд:

Хүснэгт 3.Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх чиглэлээр баталсан бодлогын баримт бичгүүд

1.	Улсын Их Хурлын 2003 оны 54 дүгээр тогтоол	Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулж, хөгжүүлэх үндсэн чиглэл;
2.	Улсын Их Хурлын 2010 оны 36 дугаар тогтоол	"Шинэ бүтээн байгуулалт" дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр;
3.	Улсын Их Хурлын 2012 оны 37 дугаар тогтоол	Монгол Улсын Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай
4.	Улсын Их Хурлын 2015 оны 62 дугаар тогтоол	Төрөөс аж үйлдвэрийн талаар баримтлах бодлого;
5.	Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоол	Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай
6.	Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоол	Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн Үндсэн чиглэл; Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр.

7.	Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоол	Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай
8.	Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоол	“АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого;

Төрөөс урт, дунд, богино хугацааны бодлогын баримт бичгүүдийг тухай бүр баталсан хэдий ч эдгээр бодлогын баримт бичгүүдэд хэрэгжүүлэхээр тусгасан үйлдвэрлэл, технологийн паркийн зориулалт, хэлбэр, чиглэл харилцан адилгүй байна.

/Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх чиглэлээр бодлогын баримт бичгүүдэд тусгагдсан зорилт, арга хэмжээний дэлгэрэнгүйг Хавсралт 1-ээс үзнэ үү./

Тухайлбал, Улсын Их Хурлын 2003 оны 54 дүгээр тогтоолоор баталсан “Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулж, хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д гадаад зах зээлд өрсөлдөх чадвартай экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжихэд чиглэсэн нийт 10 байршил бүхий үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулахаар тусгасан. Харин Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”-ын баримт бичигт импортыг орлох, экспортыг дэмжихэд чиглэсэн дараах үйлдвэрлэл, технологийн паркийг үе шаттайгаар байгуулахаар төлөвлөсөн байна. Үүнд:

4.2.14.-т Уул уурхайн ордыг ашиглалтад оруулж, өндөр технологийн хүнд үйлдвэрийн дараах цогцолборуудыг барьж, байгуулна. Нүүрс-хими, нүүрс-эрчим хүч, метан хийн үйлдвэрлэл, технологийн парк;

8.1.9.-д Хөгжлийн ирээдүйтэй суурин газарт бүс нутгийн онцлог, нүүдлийн мал аж ахуйд тулгуурлан хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл технологийн 33 паркийг бүсчлэн байгуулна.

Бодлогын баримт бичгүүдийн уялдаагүй байдал, мөн хэрэгжүүлэх механизм тодорхойгүй зэргээс шалтгаалан үйлдвэрлэл, технологийн паркийн бүтээн байгуулалтын ажил удаашрах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

Өнгөрсөн хугацаанд үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх эрх зүйн үндсийг тогтоосон хууль, бодлогын баримт бичгүүдийг тухай бүр батлан хэрэгжүүлж байсан хэдий ч хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг тодорхой тусган хэрэгжүүлж байгаагүй нь үйлдвэрлэл, технологийн паркууд хөгжихгүй байх, хуулийн үзэл баримтлалаар дэвшүүлсэн зорилгодоо хүрэхгүй байх үндсэн шалтгаан болсон байна.

Тухайлбал, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийг баталсан. Тус хөтөлбөрийн **“санхүүжилтийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдсэн”** төсөл арга хэмжээний жагсаалтад Эрдэнэтийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг Эрдэнэт үйлдвэрээс шууд хөрөнгө оруулахаар төлөвлөсөн бол Багануур, Багахангай, Налайхын үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтад 2021-2025 онд шаардлагатай 329.7 тэрбум төгрөгийн **эх үүсвэрийг шийдвэрлээгүй** байна.

Мөн тус хөтөлбөрийн **“санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх шаардлагатай”** төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад Дархан, Шинэ Ховд

үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтад 2021-2025 онд шаардлагатай 314.1 тэрбум төгрөг, Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн инженерийн дэд бүтэц, үйлдвэрүүдийг байгуулахад шаардлагатай 354.8 тэрбум төгрөг багтсан байна.

Хүснэгт 4. Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт тусгагдсан санхүүжилтийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдсэн төсөл, арга хэмжээний жагсаалт

д/д	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Төсөвт өртөг /сая.төг/	Санхүүжилтийн хуваарь /сая төг/						Санхүүжилтийн эх үүсвэр
			2021-2025 он	2021 он	2022 он	2023 он	2024 он	2025 он	
1	Эрдэнэт үйлдвэрт үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах ажлын хүрээнд исэлдсэн хүдрээс катодын зэс үйлдвэрлэх төсөл	167,371.0	167,371.0	83,685.5	83,685.5	-	-	-	Шууд хөрөнгө оруулалт
2	Эрдэнэт үйлдвэрт үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах ажлын хүрээнд зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр байгуулах төсөл	1,628,400.0	1,628,400.0	123,446.0	690,754.0	488,520.0	205,680.0	120,000.0	Шууд хөрөнгө оруулалт /Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ/
3	Багануур үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтцийг өргөтгөх төсөл	161,158.2	161,158.2	32,231.6	32,231.6	32,231.6	32,231.6	32,231.6	Эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй
		1,154.0	-	-	-	-	-	-	Нийслэлийн төсөв
4	Багахангай хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл технологийн парк	34,917.4	34,917.4	-	12,350.4	7,522.3	7,522.3	7,522.3	Эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй
		2,768.6	2,623.6	1,614.6	-	336.3	336.3	336.3	Нийслэлийн төсөв
5	Налайхын барилгын материал үйлдвэрлэл технологийн паркийн дэд бүтэц байгуулах төсөл	133,635.6	133,635.6	62,622.0	41,013.6	30,000.0	-	-	Эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй
		8,675.1	-	-	-	-	-	-	Нийслэлийн төсөв

Хүснэгт 5. Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт тусгагдсан санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх шаардлагатай төсөл, арга хэмжээний жагсаалт

	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Байршил	Санхүүжилтийн хугацаа	Төсөвт өртөг /сая төгрөг/
1	Дархан, Шинэ Ховд үйлдвэрлэл, технологийн паркууд байгуулах төсөл	Дархан, Ховд	2021-2025	314,094.0
2	Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн инженерийн дэд бүтэц, үйлдвэрүүдийг байгуулах	Улаанбаатар	2021-2025	354,791.5

Хуулийн 6 дугаар зүйлд Засгийн газраас паркийн талаар баримтлах төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, паркийн үйл ажиллагааг төрөөс дэмжихэд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор үнэт цаас гаргах, гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хөрөнгийн баталгаа гаргах, паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох, паркийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих дүрэм, журам, заавар баталж мөрдүүлэх зэрэг бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхээр хуульчилсан.

Мөн Засгийн газраас төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд 2012-2016, 2016-2020, 2020-2024 оны Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх талаар тодорхой зорилт, арга хэмжээг тухай бүр тусган хэрэгжүүлж байсан боловч Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, хууль тогтоомжийн биелэлтийг зохион байгуулах ажил төдийлөн хангалттай бус, тусгай зөвшөөрөл авсан 7 паркийн дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын ажил эхлэл төдий байна.

Түүнчлэн Улсын Их Хурал, Засгийн газраас баталсан хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангах хүрээнд Засгийн газраас 6 тогтоол баталсан ч 2021 оны эхний хагас жилийн байдлаар эдгээр тогтоолын биелэлт 57.7 хувьтай байна.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Засгийн газраас баталсан тогтоолын хэрэгжилтийн дэлгэрэнгүйг Хавсралт 2-оос үзнэ үү./

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх чиглэлээр улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар тодорхой ажлууд хийгдэж байгаа хэдий ч тухайн паркийн бүтээн байгуулалтад шаардагдах хөрөнгө оруулалтын хэмжээтэй харьцуулахад маш бага хувийг эзэлж байна.

Хууль батлагдсанаас хойш үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулахаар нийт 11 үйлдвэр тусгай зөвшөөрөл авсанаас дараах 7 паркийн дэд бүтэц, судалгаа, бүтээн байгуулалтад улсын төсвөөс 8.0 тэрбум төгрөг, орон нутгийн төсвөөс 16.8 тэрбум төгрөг, төрийн өмчит үйлдвэрийн газраас 2.4 тэрбум төгрөг, хувийн хэвшлээс 64.5 тэрбум төгрөг буюу нийт 91.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэн байна.

Хүснэгт 6. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн бүтээн байгуулалтад зарцуулсан хөрөнгө

	Паркийн нэр	Шаардагдах хөрөнгө оруулалт /сая төгрөг/	Зарцуулсан хөрөнгө			Зарцуулсан хөрөнгийн нийт дүн /сая төгрөг/	Зориулалт
			Улсын төсөв	Нийслэлийн төсөв	Хувийн хэвшил		
1	Дархан арьс ширний цогцолбор	552,800.0	-	-	64,500.0	64,500.0	Дэд бүтэц, үйлдвэрийн бүтээн байгуулалт
2	Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк	148.8 сая ам.доллар	-	1,353.8	-	1,353.8	Дэд бүтэц, судалгаа
3	Багануурын үйлдвэрлэл, технологийн парк	161,000.0	789.7	142.7	-	932.4	Дэд бүтэц, судалгаа
4	Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк	60.9 сая ам.доллар	2,142.0	14,623.6	-	16,765.6	Дэд бүтэц, судалгаа
5	Шинэ Ховд үйлдвэрлэл, технологийн парк	46,000.0	5,000.0	-	-	5,000.0	Цэвэрлэх байгууламж
6	Эрдэнэт технопарк		90.0	642.0	-	732.0	Зураг төсөв, мастер төлөвлөгөө, судалгаа
7	Уул уурхай-металлурги-химийн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк /Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ/	-				2,407.2	ТЭЗҮ боловсруулах дэд бүтэц, туршилт судалгаа, төлөвлөгөө

Хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2-т Засгийн газар “паркийн үйл ажиллагааг төрөөс дэмжихэд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор үнэт цаас гаргах, гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хөрөнгийн баталгаа гаргах” гэж заасан.

Гэвч энэхүү заалтын хэрэгжилтийн талаар холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагаас өгсөн мэдээлэлд “...паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авсан аж ахуйн нэгжүүдээс санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд баталгаа гаргуулах хүсэлт ирүүлж байгаагүй тул Засгийн газраас паркуудын үйл ажиллагааг дэмжихэд шаардагдах санхүүжилтийн

эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор үнэт цаас, гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хөрөнгийн баталгаа гаргаагүй¹.” гэсэн тайлбарыг өгсөн болно.

Өөрөөр хэлбэл өнөөдрийг хүртэлх хугацаанд Засгийн газраас паркийн үйл ажиллагааг төрөөс дэмжих чиглэлээр үнэт цаас гаргах, гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хөрөнгийн баталгаа гаргах энэхүү **хуулийн заалт хэрэгжээгүй** байна.

Мөн зүйлийн 6.1.4-д “паркийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих асуудлаар холбогдох дүрэм, журам, зааврыг баталж мөрдүүлнэ.” гэж заасны дагуу Засгийн газрын 2011 оны 104 дүгээр тогтоолоор “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих” журмыг баталсан байна.

Уг журамд паркийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд тавигдах шаардлагууд, үйлдвэрлэл технологийн паркийн асуудал эрхэлсэн Төрийн захиргааны төв байгууллага паркийн удирдлагатай байгуулах гэрээний загвар, паркийн удирдлага нэгжүүдтэй хийх гэрээний загвар, гэрээний биелэлтэд хяналт тавих, жил бүр талууд хамтран дүгнэх харилцааг зохицуулсан байна.

Гэвч паркийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх чиглэлээр 2 заалтыг тусгасан боловч эдгээр заалтууд нь агуулгын хувьд хэт ерөнхий байдлаар томъёологдсон, хэрхэн яаж хэрэгжүүлэх арга замыг нарийвчлан зохицуулаагүйгээс хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг бодитоор эдэлсэн парк байхгүй байна.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих журам

9.Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10.2, энэхүү журмын 3 дугаар зүйлд заасан нөхцөлийг хангаж зохих журмын дагуу гэрээ байгуулан хэрэгжүүлж байгаа хуулийн этгээдэд холбогдох хуульд заасны дагуу татвар, төлбөрийн хөнгөлөлт, чөлөөлөлт үзүүлнэ.

10.Паркийн дэд бүтэц болон хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд халгүй дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлэхэд чиглэсэн төслийг Шинэ бүтээн байгуулалт, Үйлдвэржүүлэх хөтөлбөртэй уялдуулан Хөгжлийн банкны болон олон улсын байгууллага, гадаад орны хөнгөлөлттэй зээлийн хүрээнд нэн тэргүүнд санхүүжүүлэх арга хэмжээ авна.

Хуулийн 7 дугаар зүйлд Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь паркийн тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, биелэлтийг хангуулах, паркт эрхлэх үйлдвэрлэлийн салбар, чиглэл, бүтээгдэхүүний жагсаалт гаргах, паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг Засгийн газраар шийдвэрлүүлэх, паркийн удирдлагатай гэрээ байгуулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр хуульчилсан.

Гэвч Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.13-т “аж үйлдвэрийн паркийн асуудал нь Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудалд хамаарна.” гэсэнтэй чиг үүргийн хувьд давхцаж, салбар хоорондын уялдаа, зохион байгуулалт хангалтгүйгээс тусгай зөвшөөрөл авсан нийт 11

¹ УУХҮЯ-ны 2021 оны 09 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 01/2318, ХХААХҮЯ-ны 2021 оны 09 дүгээр сарын 29-ний өдрийн 01/3052 тоот албан бичгүүдээр тус тус ирүүлсэн мэдээлэл.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркаас Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага 3 паркийн тусгай зөвшөөрөл, Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага 8 паркийн тусгай зөвшөөрлийн саналыг боловсруулж, Засгийн газраар шийдвэрлүүлжээ.

Мөн төрийн захиргааны төв байгууллага нь үйлдвэржүүлэлт, инновацийн бодлого, орон нутгийн дэд бүтцийн хөгжил, түүхий эд, ажиллах хүчний нөөц, зах зээлийн эрэлт, хэрэгцээг харгалзан паркт эрхлэх үйлдвэрлэлийн салбар, үйл ажиллагааны чиглэл, бүтээгдэхүүний төрлийн жагсаалтыг шинэчлэн баталж байхаар хуульчилсан.

Гэвч паркийн үйлдвэрлэлийн салбар, үйл ажиллагааны чиглэл, бүтээгдэхүүний төрлийн жагсаалтыг тухайн паркийн үйл ажиллагаа жигдрэх үед шинэчлэн батлахаар төлөвлөж байгаа талаар төрийн захиргааны төв байгууллагаас мэдээлэл өгсөн болно².

Өнгөрсөн хугацаанд дээрх төрийн захиргааны төв байгууллагуудаас Засгийн газрын 2011 оны 104 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих” тухай журмын хэрэгжилтийг хангуулах, хөрөнгө оруулалт татах чиглэлээр Монгол-Хятадын 2 удаагийн экспо арга хэмжээнд зарим паркийн төлөөллийг оролцуулсан, Итали Улсаас Монгол Улсад суугаа элчин сайдын яамдын төлөөлөлтэй хөрөнгө оруулалтын талаар хамтран ажиллах уулзалт зохион байгуулснаас өөр **тодорхой ажил хийгдээгүй** байна.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль болон Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн холбогдох заалтуудын давхардлаас шалтгаалан үйлдвэрлэл, технологийн парктай холбоотой хууль, бодлогын баримт бичгийг хэрэгжүүлэх, биелэлтийг хангуулах, хяналт тавих нэгдсэн удирдлагын тогтолцоо байхгүй байна.

Иймээс хөрөнгө оруулалт татах чиглэлээр төрийн захиргааны төв байгууллага **идэвх санаачилгагүй, үр дүнгүй** ажиллаж иржээ. Мөн бүрэн хүчин чадлаараа ажиллаж байгаа үйлдвэрлэл, технологийн парк байхгүй нь паркт эрхлэх үйлдвэрлэлийн салбар, үйл ажиллагааны чиглэл, бүтээгдэхүүний төрлийн жагсаалтыг шинэчлэн гаргах шаардлага, нөхцөл бүрдээгүй байна.

Цаашид Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль, Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулиудын давхардлыг арилгах, паркийн удирдлагын нэгдсэн тогтолцоог тодорхой болгож, паркийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, хөрөнгө оруулалт татах чиглэлээр төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх, үүргийг тодорхой зохицуулсан заалтыг хуульд **нарийвчлан тусгах шаардлагатай** байна.

Хуулийн 8 дугаар зүйлд нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь паркийн үйл ажиллагааг дэмжих орон нутгийн сан байгуулах, түүнд хөрөнгө төвлөрүүлэх, захиран зарцуулах, хяналт тавих эрхийг хэрэгжүүлэхээр тусгасан.

² ХХААХҮЯ-ны 2021 оны 09 дүгээр сарын 29-ний өдрийн 01/3052 тоот албан бичгүүдээр тус тус ирүүлсэн мэдээлэл.

Гэвч хууль батлагдсанаас хойш паркийн үйл ажиллагааг дэмжих чиглэлээр орон нутгийн тусгай сан байгуулагдаагүй хэдий ч нийслэлийн төсвөөс үйлдвэрлэл, технологийн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөл боловсруулах, дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтад 16.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийсэн байна.

Хуулийн 9 дүгээр зүйлд аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь паркийн үйл ажиллагааг дэмжих орон нутгийн хөтөлбөр батлан хэрэгжүүлэх, паркийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөлөлд хяналт тавих эрхийг хэрэгжүүлэхээр хуульчилсан.

Гэвч энэхүү хууль батлагдсанаас хойших хугацаанд үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулагдсан аймаг, орон нутагт паркийн үйл ажиллагааг дэмжих орон нутгийн нэг ч хөтөлбөр батлагдаагүй байна.

Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Тэргүүлэгчдийн 2015 оны 133 дугаар тогтоолоор Нийслэлийн үйлдвэрлэл, технологийн парк хөгжүүлэх хөтөлбөрийг батлан хэрэгжүүлж байсан хэдий ч Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Тэргүүлэгчдийн 2021 оны 73 тогтоолоор тус хөтөлбөрийг Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль батлагдсан тул хүчингүй болгожээ. Орхон аймагт паркийн үйл ажиллагааг дэмжих орон нутгийн хөтөлбөр байхгүй хэдий ч Орхон аймгийн 2009-2021 оны хөгжлийн цогц бодлогод “Эрдэнэт” үйлдвэрлэл, технологийн паркийг байгуулан, эдийн засгийн чөлөөт бүсийн үндсийг тавих”, “Эрдэнэт үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулж, импортыг орлох, экспортын баримжаатай өндөр технологид суурилсан боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлэх” гэсэн зорилтуудыг тусгажээ.

Өөрөөр хэлбэл, үйлдвэрлэл, технологийн паркууд байрлаж байгаа орон нутагт паркийн үйл ажиллагааг дэмжих орон нутгийн сан байгуулагдаагүй, хөтөлбөр батлан хэрэгжүүлээгүй бөгөөд нийслэлийн хэмжээнд батлагдсан 1 хөтөлбөр нь хүчингүй болсон нь нутгийн өөрөө удирдах байгууллага болон аймаг, нийслэлийн засаг дарга нар хууль хэрэгжсэнээс хойших хугацаанд орон нутгийн эдийн засгийн хөгжлийг хангах, ажлын байр нэмэгдүүлэх, үйлдвэрлэлийн хөгжингүй дэд бүтэц бий болгоход чиглэсэн чиг үүргээ **хангалттай хэрэгжүүлж ажиллаагүй** байна.

2.1.2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаатай холбоотой бусад хуулийн хэрэгжилтийн талаарх үнэлгээ

Үнэлгээний тайлангийн энэхүү бүлэгт үйлдвэрлэл, технологийн паркийг дэмжих хүрээнд Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, Газрын тухай хууль, Газрын төлбөрийн тухай хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын хуулиудын холбогдох заалтуудын хэрэгжилтийг дараах байдлаар авч үзлээ.

- Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.10.16-д “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх” гэж тусгай зөвшөөрөлтэйгээр эрхлэх аж ахуйн үйл ажиллагааны төрлийг нэмж тусгасан. Энэхүү заалтын дагуу дээрх 11 үйлдвэрлэл, технологийн паркт үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээг олгосон.

- Газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.5-д Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын бүрэн эрхэд “үйлдвэрлэл, технологийн паркийн нутаг дэвсгэр, байршлыг тогтоох” эрхийг олгосон. Энэ хүрээнд аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчийн Хурлаас дээрх үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авсан паркуудын байршлыг тогтоосон шийдвэрийг үндэслэн паркуудад газар эзэмших эрхийн зөвшөөрлийг олгож байна.
- Газрын төлбөрийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.9-д “үйлдвэрлэл, технологийн паркийн удирдлага, нэгжийг үйлдвэрлэл технологийн паркийн зориулалтаар эзэмшүүлсэн газрын” төлбөрөөс чөлөөлнө гэж заасны дагуу үйлдвэрлэл, технологийн паркууд одоогоор газрын төлбөр төлөхгүй үйл ажиллагаа явуулж байна. Мөн тус хуулийн 8.3-т “үйлдвэрлэл, технологийн паркийн нутаг дэвсгэрийн газарт хохирол учруулсан тохиолдолд гэм буруутай этгээд өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн талаар холбогдох байгууллагаас дүгнэлт гаргасан нөхцөлд газрын төлбөрөөс чөлөөлнө.” гэж заасан бөгөөд энэхүү төлбөрийн хөнгөлөлтийг эдэлсэн аж ахуйн нэгж байхгүй байна.
- Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.4-т “үйлдвэрлэл, технологийн паркийн удирдлага, нэгжийн үйлдвэрлэл, технологийн парк доторх барилга байгууламж, бусад үл хөдлөх эд хөрөнгө”-ийг албан татвараас чөлөөлж, хөнгөлнө гэж заасан. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамнаас авсан мэдээллээр энэхүү зохицуулалтын дагуу хөнгөлөлтөд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байхгүй гэсэн мэдээлэл өгсөн бол Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны эрхлэх асуудалд харьяалагддаг “Эрдэнэт техно парк” ХХК нь 2015-2019 онд 92.0 сая төгрөгийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн татварын хөнгөлөлт эдэлжээ.
- Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.33-т “үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах шугам сүлжээ, цэвэр усан хангамж, бохир усны шугам, цэвэрлэх байгууламж, авто зам, төмөр зам, харилцаа холбооны дэд бүтэц бий болгоход оруулсан хөрөнгө”-ийг албан татвар ногдох орлогоос хасагдах зардалд оруулахаар зохицуулсан. Гэвч уг хөнгөлөлтөд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байхгүй байсан бөгөөд 2019 онд батлагдсан Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгаар өмнөх хууль хүчингүй болсноор энэхүү зохицуулалт хэрэгжих боломжгүй болсон.

Тохиолдол судлал:

Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн паркт ширэм болон ган цутгамалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг “Пийс стийл групп” ХХК 120 сая төгрөгийн хувийн хөрөнгө оруулалтаар цахилгаан, эрчим хүчний шугам татсан бөгөөд эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах шугам сүлжээнд оруулсан энэхүү хөрөнгөө татвар ногдох орлогоос хасч тооцуулах эрх зүйн орчин байхгүй байна.

- 2020 оны 08 дугаар сарын 28-ны өдрийн Гаалийн албан татварыг хөнгөлөх тухай, Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль баталж, Дархан-Уул аймагт барих арьс шир, ноос, ноолуур боловсруулах цогцолборын дэд бүтцийн, үйлдвэрийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах тоног төхөөрөмжийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрийг хүртэл гаалийн болон

нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлж, хөнгөлсөн нь паркийн дэд бүтцийг байгуулахад чиглэсэн томоохон дэмжлэг болсон байна.

2009 онд Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэхэд төрийн зүгээс хөнгөлөлт, дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор дээрх хуулиудад нэмэлт оруулж байсан хэдий ч хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш газрын төлбөрийг бүрэн чөлөөлснөөс өөрөөр парк болон паркийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэхүйц **бодитой дэмжлэг байхгүй байна.**

Иймд парк болон паркийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд бодитой дэмжлэг болохуйц, хэрэгжих боломжтой зохицуулалтыг Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулиар зохицуулах шаардлагатай болно.

Хүснэгт 7.Төрөөс паркийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор нэмэлт оруулсан хуулиудын холбогдох заалтыг хүчин төгөлдөр үйлчилж буй ерөнхий заалттай харьцуулсан байдал

1. ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ	
Холбогдох хуулийн заалт	Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт
<p>33 дугаар зүйл.Газар эзэмшүүлэх шийдвэр гаргах</p> <p>33.1. Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад газар эзэмшүүлэх асуудлыг дараахь журмыг баримтлан шийдвэрлэнэ:</p> <p>33.1.2. Энэ хуулийн 33.1.1-д зааснаас бусад зориулалтаар болон энэ хуулийн 29.1, 29.2, 29.3-т заасан хэмжээнээс илүү газар эзэмших хүсэлт гаргасан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газар эзэмшүүлэх асуудлыг тухайн шатны Засаг дарга дуудлага худалдаа, төсөл шалгаруулах зарчмаар шийдвэрлэнэ. Төсөл шалгаруулах, дуудлага худалдаа явуулах журмыг Засгийн газар тогтооно.</p>	<p>20.1. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал газрын харилцааны талаар дараахь нийтлэг бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:</p> <p>20.1.5. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн нутаг дэвсгэр, байршлыг тогтоох</p> <p>20.2. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга газрын харилцааны талаар дараахь нийтлэг бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:</p> <p>20.2.1. Нутаг дэвсгэртээ газрын талаар төрөөс явуулах нэгдсэн бодлого, газрын тухай хууль тогтоомж, тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулж хангах;</p>
2. ГАЗРЫН ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ	
Холбогдох хуулийн заалт	Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт
<p>6 дугаар зүйл.Газрын төлбөр тооцох үзүүлэлт, тэдгээрийг тодорхойлох</p> <p>1.Газрын төлбөр тооцох үзүүлэлтийн нэгжийг дараахь байдлаар тооцож тодорхойлно: 1/ Бэлчээрийн зориулалтаар эзэмшиж, ашиглаж байгаа газрын төлбөрийг уг бэлчээрийн нэгж талбайн суурь үнэлгээний хувиар хонин толгойд шилжүүлсэн малын толгой тутамд; 2/ Газрын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд заасан зам, шугам сүлжээний газрын километр тутмаас; 3/ Энэ хэсгийн 1, 2-т зааснаас бусад газрын төлбөрийг нэг га газрын суурь үнэлгээний хувиар.</p>	<p>Дараахь төлбөр төлөгчийг дор дурдсан газрыг эзэмшиж, ашигласны төлбөрөөс чөлөөлнө.</p> <p>8.1.9.“үйлдвэрлэл, технологийн паркийн удирдлага, нэгжийг үйлдвэрлэл технологийн паркийн зориулалтаар эзэмшүүлсэн газрын”</p> <p>8.3.Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн нутаг дэвсгэрийн газарт хохирол учруулсан тохиолдолд гэм буруутай этгээд өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн талаар холбогдох байгууллагаас дүгнэлт гаргасан нөхцөлд газрын төлбөрөөс чөлөөлнө.</p>

<p>7 дугаар зүйл.Газрын төлбөрийн хувь, хэмжээ</p> <p>1.Газрын төлбөрийг түүний суурь үнэлгээнээс энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан үзүүлэлтээр дараахь хязгаарт багтаан хувь, хэмжээгээр тогтооно:</p> <p>1/ нэг хонин толгойд ногдуулах бэлчээрийн газрын төлбөрийн хязгаар 0,01-0,03 хувь;</p> <p>2/ эзэмшиж, ашиглаж байгаа нэг га тариалан, хадлангийн газрын төлбөрийн хязгаар 0,01-0,03 хувь;</p> <p>3/ эзэмшиж, ашиглаж байгаа хот, тосгон, бусад суурины нэг га газрын төлбөрийн хязгаар 0,1-1,0 хувь;</p> <p>4/ зам, шугам сүлжээний газрын километр тутмын газрын төлбөрийн доод хязгаар 1500 төгрөг, дээд хязгаар 7500 төгрөг;</p> <p>5/ энэ хэсгийн 1-4-т зааснаас бусад газрын төлбөрийн хязгаар 0.01-0.03 хувь.</p>	
<p>3. ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ</p>	
<p>Холбогдох хуулийн заалт</p>	<p>Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт</p>
<p>5.1.Газраас бусад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах үнэлгээг уул хөрөнгийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлд бүртгэгдсэн үнийн дүнгээр, үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлд бүртгэгдээгүй бол хөрөнгийн даатгалд даатгуулсан үнийн дүнгээр, хөрөнгийн даатгалд даатгуулаагүй бол данс бүртгэлд бүртгэгдсэн үнийн дүнгээр тус тус тодорхойлно.</p> <p>6 дугаар зүйл. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын хувь, хэмжээ</p> <p>6.1.Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварыг энэ хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан үнэлгээнээс аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тухайн хөрөнгийн байршил, зориулалт, хэмжээ, зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийн байдлыг харгалзан 0.6-1.0 хувиар тооцож ногдуулна.</p>	<p>5.1.Газраас бусад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах үнэлгээг уул хөрөнгийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлд бүртгэгдсэн үнийн дүнгээр, үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлд бүртгэгдээгүй бол хөрөнгийн даатгалд даатгуулсан үнийн дүнгээр, хөрөнгийн даатгалд даатгуулаагүй бол данс бүртгэлд бүртгэгдсэн үнийн дүнгээр тус тус тодорхойлно.</p> <p>7.1.Дараахь үл хөдлөх эд хөрөнгийг албан татвараас чөлөөлнө.</p> <p>7.1.4.Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн удирдлага, нэгжийн үйлдвэрлэл, технологийн парк доторхи барилга, байгууламж, бусад үл хөдлөх эд хөрөнгө</p>

2.2 Хуулийн хэрэгжилт практикт нийцэж байгаа эсэхэд хийсэн үнэлгээ

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль батлагдсанаар “үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн орчин бүрдэж, хөрөнгө оруулалт, татварын таатай орчин бий болж, улмаар гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татаж, шинээр ажлын байр бий болох, нарийн технологид суурилсан нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл нэмэгдэж, гадаад зах зээлд өрсөлдөх чадвар сайжирна.” гэж хуулийн үр нөлөөг тооцоолж байсан.

Үнэлэх хэсэг	Гуравдугаар бүлэг. Паркийн үйл ажиллагаа 10 дугаар зүйл. Паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах 11 дүгээр зүйл. Паркийн удирдлагын эрх, үүрэг 13 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох
Томьёолсон шалгуур үзүүлэлт	- <i>Хуулийн зохицуулалт паркийн үйл ажиллагааг бүрэн зохицуулж байгаа эсэх, гарч буй хүндрэл бэрхшээлтэй асуудлуудын талаар?</i> - <i>Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль үр ашигтай хэрэгжиж байгаа эсэх?</i>

2.2.1.Хуулийн зохицуулалт паркийн үйл ажиллагааг бүрэн зохицуулж байгаа эсэхэд хийсэн үнэлгээ

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авах шаардлагыг хангасан хуулийн этгээд нь Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад саналаа уламжлан, Засгийн газар тусгай зөвшөөрлийг олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохоор заасан.

Гэвч өнөөдрийг хүртэлх хугацаанд нийт 11 парк тусгай зөвшөөрөл авсан хэдий ч дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажил эхлэл төдий буюу паркийн нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх боломж бүрдэхгүй байсаар 6 паркийн тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дуусч, дахин сунгуулах шаардлага үүссэн байна.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын үйл ажиллагааны явцын талаарх танилцуулгыг Хавсралт 3-аас үзнэ үү./

Хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.6-д "...тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан тохиолдолд гэрээний биелэлтийн дүнг үндэслэн Засгийн газар тусгай зөвшөөрлийг 5 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгаж болно." гэж заасан боловч зарим паркийн ТЭЗҮ-г нийгэм, эдийн засгийн байдал өөрчлөгдсөнтэй холбогдуулан дахин боловсруулах шаардлага үүссэн тул холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагаас тусгай зөвшөөрлийн хугацааг сунгуулахдаа ТЭЗҮ-г дахин шинэчлэн боловсруулах шаардлага тавьдаг байна.

Тухайн паркийн зориулалт, хүчин чадлаас шалтгаалан ТЭЗҮ боловсруулахад зарцуулагдах төсөвт өртөг өндөр, мөн 1-1.5 жилийн хугацаа шаардлагатай байдаг тул үйл ажиллагаа нь эхлээгүй паркуудын хувьд дахин ТЭЗҮ боловсруулах нь санхүүгийн хувьд томоохон дарамт болж, улмаар улсын болон орон нутгийн төсвийн зардал нэмэгдэх шалтгаан нөхцөл болж байна.

Хүснэгт 8. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн тусгай зөвшөөрөл авсан паркуудын мэдээлэл

№	Паркийн нэр	Үйл ажиллагааны чиглэл	Тусгай зөвшөөрөл олгосон он	Тайлбар
1	"Завхан" үйлдвэрлэл, технологийн парк	Хөнгөн үйлдвэр	2013 онд тусгай зөвшөөрөл авсан.	Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан
2	"Багануур үйлдвэрлэл, технологийн парк" ОНӨТҮГ	Хөнгөн, хүнс, хүнд үйлдвэр, ургамал нанобиотехнологи	ЗГ-ын 2016 оны 272-р тогтоол	Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан

3	“Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ	Барилгын материал	ЗГ-ын 2017 оны 178-р тогтоол	Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан
4	“Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ	Хөнгөн үйлдвэр	ЗГ-ын 2017 оны 178-р тогтоол	Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан
5	“Эрдэнэт хүнс Само” үйлдвэрлэл, технологийн парк	Хүнсний үйлдвэр	ЗГ-ын 2017 оны 242-р тогтоол	Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан
6	“Дархан үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ	Хөнгөн үйлдвэр	ЗГ-ын 2017 оны 242-р тогтоол	Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан
7	“Зуунмод” хөгжлийн парк	Хөнгөн, хүнс, барилга	ЗГ-ын 2020 оны 217-р тогтоол	-
8	“Ховд үйлдвэрлэл, технологийн парк”	Хөнгөн үйлдвэр	2020 онд тусгай зөвшөөрөл авсан.	-
9	“Багахангайн шил, шилэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрлэл, технологийн парк”	Шилний үйлдвэр	ЗГ-ын 2021 оны 227-р тогтоол	-
10	“Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ	Уул уурхай-металлурги-химийн үйлдвэрийн цогцолбор	ЗГ-ын 2021 оны 129-р тогтоол	-
11	“Эрдэнэт Технопарк” үйлдвэрлэл, технологийн парк	Холимог үйлдвэр	ЗГ-ын 2021 оны 242-р тогтоол	-

Өнгөрсөн хугацаанд төсвийн хөрөнгөөр өндөр өртөгтэй ТЭЗҮ боловсруулж, тусгай зөвшөөрөл авсан паркуудын үйл ажиллагаа нь эхлэл төдий байхад зарим паркуудын тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дуусч байгаа нь төрийн бодлого төлөвлөлт, түүнийг хэрэгжүүлэгч төрийн байгууллага хоорондын уялдаа хангалтгүй байгааг харуулж байгаа төдийгүй төсвийн хөрөнгийг үргүй зарцуулж байгаагийн нэг жишээ болж байна.

Хуулийн 11 дүгээр зүйлд паркийн удирдлагын эрх, үүргийн хүрээнд паркийн удирдлага нь төрийн захиргааны төв байгууллага болон паркийн нэгжтэй хуульд заасны дагуу гэрээ байгуулах, хэрэгжилтийг хангах, паркийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай үйлчилгээг үзүүлэхээр зохицуулсан.

Дээрх чиг үүргийн хүрээнд паркийн удирдлага Засгийн газрын 2011 оны 104 дүгээр тогтоолоор баталсан “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих журам”-д заасан загварын дагуу паркт үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүд болон төрийн захиргааны төв байгууллагатай гэрээ байгуулж, аж ахуйн нэгжийн гэрээний биелэлтийг паркийн удирдлага жилд 4 удаа, паркийн удирдлагын гэрээний биелэлтийг төрийн захиргааны төв байгууллага жил бүр дүгнэн ажиллаж байна.

Паркийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажил шууд хамааралтай бөгөөд одоогоор паркийн аж ахуйн нэгжүүдээс урсгал зардлын төлбөр, хураамж авах нөхцөл бүрдээгүй байна. Иймд өнгөрсөн хугацаанд төрийн болон орон нутгийн өмчит паркуудын урсгал зардлыг төрөөс санхүүжүүлж иржээ.

Цаашид паркуудын дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг тодорхой болгож, бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэхгүй бол төсвийн үргүй зардал нэмэгдсээр байх төлөвтэй байна.

Тохиолдол судлал:

Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк нь 2018-2021 оны хооронд нийт 47 аж ахуйн нэгжтэй үйл ажиллагаа явуулах гэрээ байгуулан ажиллаж байгаагаас:

- *Үйл ажиллагаа явуулж байгаа – 2;*
- *Паркийн нутаг дэвсгэрт бүтээн байгуулалтаа эхлүүлсэн – 11;*
- *Дэд бүтэц байхгүйгээс шалтгаалан хүлээж буй – 9;*
- *2018 оноос хойш бичиг баримтын бүрдэл хангаагүй, гэрээний заалтыг биелүүлээгүй, гэрээг цуцалсан – 6 аж ахуйн нэгж байна.*

Түүнчлэн Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулиар паркийн өмчийн хэлбэр, цар хүрээг тодорхой зохицуулаагүй бөгөөд тусгай зөвшөөрөл авсан 11 үйлдвэр, технологийн паркаас төрийн өмчит 1, орон нутгийн өмчит 4, хувийн өмчит 7 парк байна.

Мөн хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1-д паркийн тухай хууль, тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, биелэлтийг хангуулах, хяналт тавих чиг үүргийг Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрхэд хамааруулан хуульчилсан хэдий ч Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.13 дахь хэсэгт аж үйлдвэрийн паркийн асуудлыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх ажлын хүрээнд хамааруулсан нь чиг үүргийн давхардлыг бий болгосон талаар дээр дурдсан болно.

Хуулиар паркийн удирдлагын төрөл, хэлбэр, үйл ажиллагааны чиглэл, эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхой тусгаагүйгээс паркийн үйл ажиллагаа явуулахад төрийн холбогдох байгууллага, орон нутгийн удирдлагатай харилцах, паркийн үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулахад хүндрэл үүсч байна.

Тухайлбал, Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк нь Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоолоор байгуулагдсан нийслэлийн өмчит үйлдвэрийн газар юм. Тус паркийн бүтэц, орон тоо, төсөв санхүү нийслэлд харьяалагдаж тайлан мэдээ, төлөвлөгөөг нийслэлд тайлагнадаг. Харин хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1-д заасныг үндэслэн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авах хүсэлтээ ХХААХҮЯ-нд уламжлан Засгийн газрын тогтоолоор авсан байна. Мөн тус паркт үйл ажиллагаа явуулж буй 2 компани нь Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудалд хамаарч байгаа тул Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.13-т заасныг үндэслэн паркийн удирдлага УУХҮЯ-тай гэрээ байгуулсан ч барилгын материалын үйлдвэрлэлийн дагнасан паркийн зориулалттай тул салбарын хувьд Барилга, хот байгуулалтын яаманд хамаарч байна.

2.2.2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль нь үр ашигтай хэрэгжиж байгаа эсэх, гарч буй хүндрэл, бэрхшээлтэй асуудлууд

Тусгай зөвшөөрөл авсан 11 үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын чиглэлээр дараах ажлууд хийгдэж байна. Үүнд:

1. “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагааны хүрээнд “Зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр”, “Исэлдсэн хүдрээс нуруулдан уусгах SX/EW технологиор катодын зэс үйлдвэрлэх үйлдвэр”, “Эмульсийн тэсрэх бодисын үйлдвэр”, “Засвар, механикийн заводын өргөтгөл”-ийн төслүүдэд нийт 2.4 тэрбум төгрөгийг “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-ын хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн байна.
2. Дархан арьс ширний цогцолбор ОНӨХХК цогцолборын дэд бүтэц, үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтад 2021 оны байдлаар зээл болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар 64.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэн.
Хөрөнгө оруулалтын хүрээнд арьс ширний үйлдвэрийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн барилга, тоног төхөөрөмж, цахилгаан түгээх, хангах, дэд бүтэц, гадна инженерийн шугам сүлжээ /дулааны шугам, цэвэр ус/, ноос боловсруулах 1, богийн арьс боловсруулах үйлдвэрийн бүтээн байгуулалт тус тус хийгдэж байна.
3. Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк нь 1.3 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар паркийн ТЭЗҮ, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, усан хангамжийн хайгуул судалгааны ажил, үерийн барилга, байгууламж, цахилгаан хангамж зэрэг байгууламжийн зураг төсөл хийхээс гадна технологийн усан хангамжийн ашиглалтын цооног гаргах ажил, барилга угсралтын үеийн цахилгаан хангамжийн ажлууд зэрэг барилга угсралтын ажлыг хийсэн байна.
4. Багануурын үйлдвэрлэл, технологийн парк нь 932.4 тэрбум төгрөгийн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, инженерийн дэд бүтцийн ажлын зураг төсөл, байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ, паркийн ажлын байрны барилгын зураг төсөл хийж гүйцэтгэсэн байна.
5. Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк нь 2014-2020 онд 16.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар ТЭЗҮ, усны эрэл хайгуул, цахилгаан хангамжийн зураг төсөл, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ зэрэг зураг төслийн ажлыг хийсэн бол гүний худаг, сайжруулсан шороон зам, оффис үйлчилгээний барилга, үерийн байгууламж, авто замын бүтээн байгуулалт, эхний ээлжийн болон үндсэн цахилгааны хангамжийн ажил зэрэг бүтээн байгуулалтын ажил хийсэн байна.
6. Шинэ Ховд үйлдвэрлэл, технологийн парк нь боловсруулах үйлдвэрлэл болон жижиг, дунд үйлдвэрийг бүсчлэн байгуулахаар төлөвлөж байгаа бөгөөд энэ хүрээнд 5 тэрбум төгрөгийн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар малын гаралтай түүхий эдийн цэвэрлэх байгууламжийн бүтээн байгуулалтын ажил хийгдэж байна.

7. Эрдэнэт технопарк үйлдвэрлэл, технологийн парк нь Орхон аймгийн дэд бүтцэд түшиглэн хүнд үйлдвэрлэл болон хүнсний үйлдвэрлэлийн чиглэлийн хүрээнд 185.6 га газарт бүхий 12 үйлдвэр, 563 ажлын байрыг бий болгон ажиллаж байна. Парк нь 732 сая төгрөгийн улс болон орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар ТЭЗҮ, паркийн нутаг дэвсгэрийн инженерийн шугам сүлжээ, дэд бүтцийг шинэчлэх, сайжруулах ажлын зураг, төсөв боловсруулах ажлыг гүйцэтгэсэн байна.

Хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх явцад дараах хүндрэл бэрхшээлтэй асуудлууд байна гэж үзлээ. Үүнд:

1. Төрөөс үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх эрх зүйн үндсийг тогтоосон хууль, бодлогын баримт бичгүүдийг тухай бүр батлан хэрэгжүүлж байсан хэдий ч хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр тодорхойгүй, мөн хуульд паркийн хөрөнгө оруулалт, санхүүжилтийн талаарх тодорхой зохицуулалт тусгаагүй зэрэг нь үйлдвэрлэл, технологийн паркууд хөгжихгүй байх, хуулийн үзэл баримтлалаар дэвшүүлсэн зорилгодоо хүрэхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлжээ.
2. Засгийн газар паркийн үйл ажиллагааг хөгжүүлэх, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх, хөрөнгө оруулалт татах зорилгоор үнэт цаас гаргах, хөнгөлөлттэй зээлд хамруулах, хөрөнгийн баталгаа гаргах зэрэг хуульд заасан чиг үүргээ хангалттай хэрэгжүүлж чадахгүй байгаа нь хууль хэрэгжихгүй байх шалтгаан болж байна. Парк хөгжих гол үндэс нь дэд бүтцийн бүтээн байгуулалт бөгөөд дэд бүтцийн санхүүжилтийг шийдвэрлэхгүйгээр дараагийн хөгжлийн асуудлыг хөндөх боломжгүй юм.
3. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх чиглэлээр улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар бүтээн байгуулалтын тодорхой ажлууд хийгдэж байгаа хэдий ч тухайн паркийн бүтээн байгуулалтад шаардагдах хөрөнгө оруулалтын хэмжээтэй харьцуулахад маш бага хувийг эзэлж байна.
4. Бүрэн хүчин чадлаараа ажиллаж байгаа үйлдвэрлэл, технологийн парк одоогоор байхгүй байгаа гол шалтгаан нь “тусгайлсан нутаг дэвсгэр, бизнесийн таатай орчин, дэд бүтцийн хангамж бүхий цогцолбор” байна гэж тодорхойлсон ч өнөөг хүртэл дэд бүтцийн асуудал шийдвэрлэгдээгүй, дэд бүтцийн (цахилгаан эрчим хүч, дулаан, ус хангамж) бүтээн байгуулалтад шаардагдах төсөв, санхүүжилтийн эх үүсвэр тодорхойгүй байна.
5. Хууль батлагдсанаар үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн орчин бүрдэж, хөрөнгө оруулалт, татварын таатай орчин бий болж улмаар гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татаж, шинээр ажлын байр бий болох, нарийн технологид суурилсан нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл нэмэгдэж, гадаад зах зээлд өрсөлдөх чадвар сайжирна гэсэн үзэл баримтлалаар дэвшүүлсэн зорилгодоо хүрээгүй байна.
6. Паркийн бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх, хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрүүдтэй холбох, түүнчлэн гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, хувийн хэвшлээр дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтад хөрөнгө оруулах эрх зүйн

зохицуулалтыг хуульд нэмж тусгах нь хуулийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх нөхцөлийг хөшүүрэг болно гэж үзэж байна. Мөн Засгийн газраас паркийн дэд бүтэц, үйл ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэхдээ нарийн тооцоо, судалгаанд үндэслэн хэрэгжих боломжтой хөтөлбөр, зорилт, арга хэмжээг төлөвлөх, түүнд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг жил бүрийн улс, орон нутгийн төсвийн төсөлд үе шаттай тусгах шаардлагатай байна.

ГУРАВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

3.1 Дүгнэлт

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 6 дугаар хавсралтад дурдсан аргачлалын дагуу үнэлгээ хийж, уг хууль нь **дэвшүүлсэн зорилгодоо бүрэн хүрээгүй, хэрэгжилт хангалтгүй учир уг хуулийг шинэчлэн найруулах шаардлагатай** гэж үзэж, дараах дүгнэлтүүдийг гаргаж байна. Үүнд:

1. Хууль батлагдсанаас хойших хугацаанд төрөөс батлан хэрэгжүүлсэн урт, дунд, богино хугацааны бодлогын баримт бичгүүдэд үйлдвэрлэл, технологийн паркийн байршил, нэр, үйл ажиллагааны чиглэлийг харилцан адилгүй тусгасан, хэрэгжүүлэх арга зам нь тодорхойгүй, нарийвчлан зохицуулаагүй зэргээс шалтгаалан үйлдвэрлэл, технологийн паркийн бүтээн байгуулалтын ажил удаашрах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.
2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд паркийн дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтад шаардлагатай хөрөнгө оруулалт, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэсэн тодорхой зохицуулалтгүй байгаа нь үйлдвэрлэл, технологийн паркууд хөгжихгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлжээ.
3. Хуульд паркийн үйл ажиллагаанд төрийн болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын хэрэгжүүлэх бүрэн эрх, гүйцэтгэх үүргийг нарийвчлан зохицуулаагүйгээс хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан төрөөс дэмжихэд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор үнэт цаас гаргах, гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хөрөнгийн баталгаа гаргах, мөн хуулийн 8, 9 дүгээр зүйлд заасан паркийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор орон нутгийн сан байгуулж, хөтөлбөр батлан хэрэгжүүлэх чиг үүргүүд хэрэгжээгүй байна.
4. Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах тусгай зөвшөөрөл бүхий 11 паркийн үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэх салбар, зориулалт, өмчийн хэлбэрээс шалтгаалан удирдлагын тогтолцоо харилцан адилгүй, мөн хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг болон Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.13-т заасан холбогдох зохицуулалт, давхардлаас шалтгаалан Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд заасан чиг үүргийг бүрэн хэрэгжүүлэх, биелэлтийг хангуулах, хяналт тавих нэгдсэн удирдлагын тогтолцоо алдагдахад хүрсэн байна.

5. Хуулийн 11 дүгээр зүйлд паркийн удирдлагын эрх, үүргийн хүрээг тогтоохдоо Төрийн захиргааны төв байгууллага болон паркийн нэгжүүдтэй байгуулах гэрээ, түүний биелэлтийг хангаж ажиллахаас өөрөөр тодорхой зохицуулалтгүй байгаа нь паркийн удирдлага төсвөөс хараат байх нөхцөлийг бүрдүүлж, улмаар бие даасан байдлаар үйл ажиллагаагаа явуулах, хөгжүүлэх боломжийг хязгаарласан байна.
6. Дэд бүтцээс шалтгаалан паркийн бүтээн байгуулалт удааширч одоогоор бүрэн хүчин чадлаараа ажиллаж байгаа нэг ч үйлдвэрлэл, технологийн парк байхгүй тул төрийн болон орон нутгийн өмчит паркуудын урсгал зардлыг төрийн болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж ирсэн байна. Мөн тусгай зөвшөөрөл авсан ч дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтаас шалтгаалан үйл ажиллагаа нь эхлэл төдий байгаа б паркийн тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дуусч, улмаар ТЭЗҮ-ийг дахин боловсруулах шаардлага үүссэн нь төсвийн үргүй зардлыг нэмэгдүүлж байна.
7. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагааг хөгжүүлэхэд төрөөс хөнгөлөлт, чөлөөлөлт, дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор Газрын тухай хууль, Газрын төлбөрийн тухай хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай зэрэг хуулиудад нэмэлт оруулсан хэдий ч хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш газрын төлбөрөөс бүрэн чөлөөлөгдсөнөөс өөрөөр парк болон паркийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэхүйц бодитой дэмжлэг бий болоогүй байна.

3.2 Зөвлөмж

Цаашид тус хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, үр дүнтэй хэрэгжүүлэхэд Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийг шинэчлэн найруулах хүрээнд дараах зөвлөмжийг хүргүүлж байна. Үүнд:

1. Төрөөс үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх чиглэлээр батлан хэрэгжүүлж буй дунд болон богино хугацааны бодлогын баримт бичгүүдийг Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн 4.2.14-т тусгасан “Уул уурхайн ордыг ашиглалтад оруулж, өндөр технологийн хүнд үйлдвэрийн нүүрс-хими, нүүрс-эрчим хүч, метан хийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийг барьж байгуулах”, 8.1.9-т тусгасан “Хөгжлийн ирээдүйтэй суурин газарт бүс нутгийн онцлог, нүүдлийн мал аж ахуйд тулгуурлан хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, технологийн 33 паркийг бүсчлэн байгуулах” гэсэн зорилтод нийцүүлэх;
2. Паркийн дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтыг улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх, хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрүүдтэй холбох, түүнчлэн гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, хувийн хэвшлээр дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтад хөрөнгө оруулах эрх зүйн зохицуулалтыг нарийвчлан тусгах;
3. Засгийн газрын 2011 оны 104 дүгээр тогтоолоор баталсан “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих журам”-д паркийн үйл ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн холбогдох заалтыг тодорхой тусгаж, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв

байгууллагад үйлдвэрлэл, технологийн паркт үзүүлэх татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлттэй холбоотой нарийвчилсан журам боловсруулах үүргийг тусгах;

4. Засгийн газраас паркийн дэд бүтэц, үйл ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэхдээ нарийн тооцоо, судалгаанд үндэслэн хэрэгжих боломжтой хөтөлбөр, зорилт, арга хэмжээг төлөвлөх, түүнд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг жил бүрийн улс болон орон нутгийн төсвийн төсөлд үе шаттай тусгах. Түүнчлэн Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн Санхүүжилтийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдсэн төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад тусгагдсан санхүүгийн эх үүсвэргүй арга хэмжээний санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тодорхой болгох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох;
5. Паркийн тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, биелэлтийг хангуулах, хяналт тавих төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүргийн давхардал, салбар дундын асуудлыг оновчтой болгох замаар паркийг нэгдсэн удирдлагын тогтолцоотой болгох, зохион байгуулалтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох;
6. Паркийг үйл ажиллагааны чиглэл, цар хүрээнээс нь шалтгаалан “улсын” болон “орон нутгийн чанартай” гэж ялгаатай байдлаар авч үзэж, үйл ажиллагаа хэрэгжүүлэх цар хүрээ, өмчийн хэлбэрээс шалтгаалан паркийн удирдлагын эрх, үүргийг заагласан зохицуулалтыг нарийвчлан тусгах;
7. Паркт урсгал зардлаа бие даан санхүүжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн санхүү, төсвийн эрх олгосон зохицуулалтыг хуульд тусгах;
8. Үйлдвэрлэл, технологийн паркт шинэ дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, нутагшуулах, технологийн тасралтгүй хөгжлийг хангахад чиглэсэн хүний нөөцийн үр дүнтэй бодлогыг хэрэгжүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох;
9. Паркт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн хэрэгжих боломжтой, бодитой дэмжлэг болохуйц заалтыг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөх Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжтой уялдуулах;
10. Импортыг орлож, экспортыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн, бүтээмжид суурилсан үйлдвэрлэлийг бүс нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлэх суурь нөхцөлийг бүрдүүлэх.

---oOo---

**ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ТЕХНОЛОГИЙН ПАРКИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧГҮҮДЭД
ТУСГАГДСАН ЗОРИЛТ, АРГА ХЭМЖЭЭ**

Бодлогын баримт бичгийн нэр	Зорилт	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	
1. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2003 ОНЫ 54 ДҮГЭЭР ТОГТООЛ			
<p>Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулж, хөгжүүлэх үндсэн чиглэл</p>	<p>8. Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах байршил, зориулалт, хэлбэр, чиглэл</p>	<p>1/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p> <p>2/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p> <p>3/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p>	<p>Дархан хот “Дархан” үйлдвэрлэл, технологийн парк Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Дагнасан болон холимог а) хөдөө аж ахуйн түүхий эдийг гүнзгий боловсруулж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлох бүрэн мөчлөг бүхий үйлдвэрлэл; б) экспортод зориулсан мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; в) электрон техник, компьютер, гэр ахуйн цахилгаан барааг угсрах үйлдвэрлэл; г) хөдөө аж ахуйн техник угсрах үйлдвэрлэл.</p> <p>Зуунмод хот “Зуунмод” хөгжлийн парк Хөгжлийн парк Холимог а) мал, амьтны гаралтай ховор түүхий эдийг боловсруулан энзимнологи, гоо сайхны бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх технологийг хөгжүүлэх инкубатор; б) мэдээллийн технологи; в) биотехнологийг хөгжүүлэх инкубатор; г) өндөр зэрэглэлийн савхин жижиг эдлэл, ноолууран нэхмэл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл.</p> <p>Багахангай дүүрэг Багахангай “Эйрсервис интернэйшнл” парк Үйлчилгээний экспорт Дагнасан а) олон улсын нислэгийг дамжин өнгөрүүлэх үйлчилгээ /онгоцны буудал, нислэгийн зурвас, агаарын хөлөгт техникийн үйлчилгээ хийх, нислэгийг удирдах цогцолбор/;</p>

		<p>4/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p>	<p>б) агаарын хөлгийн зорчигчдод зориулсан хоол хүнсний үйлдвэрлэл.</p> <p>Чойбалсан хот “Дорнод” үйлдвэрлэл, технологийн парк Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Холимог а) эрдэс баялгийг гүнзгий боловсруулах үйлдвэрлэл. Тухайлбал, өндөр цэвэршилтэй нунтаг, металл, давхар исэл үйлдвэрлэх; б) хөдөө аж ахуйн түүхий эдийг гүнзгий боловсруулж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлох бүрэн мөчлөг бүхий үйлдвэрлэл; в) экспортод зориулсан мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл.</p>
		<p>5/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p>	<p>Чойр хот “Алтан говь” хөгжлийн парк Хөгжлийн парк Холимог а) эрдэс баялгийг гүнзгий боловсруулах үйлдвэрлэл. Тухайлбал, зэс хайлах, зэсийн цувимал, зэс хоолой, хавтан, зэс утас болон кабель зэрэг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх; б) мэдээллийн технологи; в) нүүрс-химийн технологи.</p>
		<p>6/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p>	<p>Эрдэнэт хот “Эрдэнэт” үйлдвэрлэл, технологийн парк Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Холимог а) хөдөө аж ахуйн түүхий эдийг гүнзгий боловсруулж, экспортын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх бүрэн мөчлөг бүхий үйлдвэрлэл; б) экспортод зориулсан мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл.</p>
		<p>7/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:</p>	<p>Ховд хот “Ховд” үйлдвэрлэл, технологийн парк Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Холимог а) хөдөө аж ахуйн түүхий эдийг гүнзгий боловсруулж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлох бүрэн мөчлөг бүхий үйлдвэрлэл; б) экспортод зориулсан мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл.</p>

		8/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:	Налайх дүүрэг “Налайх” бизнесийн инкубатор парк Өрхийн үйлдвэрлэл, жижиг бизнесийг хөгжүүлэх Тенант а) Өрхийн амьжиргааг дэмжих зорилго бүхий жижиг үйлдвэрлэл, үйлчилгээ.
		9/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:	Сүхбаатар хот “Сэлэнгэ” үйлдвэрлэл, технологийн парк Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Холимог а) модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; б) хөдөө аж ахуйн машин механизм угсрах үйлдвэр; в) бордоо, био тэжээлийн үйлдвэрлэл; г) мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл.
		10/ Байршил: Паркийн нэр: Зориулалт: Хэлбэр: Чиглэл:	Улиастай хот “Завхан” үйлдвэрлэл, технологийн парк Экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Холимог а/ бордооны үйлдвэрлэл; б) хөдөө аж ахуйн түүхий эдийг гүнзгий боловсруулж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлох бүрэн мөчлөг бүхий үйлдвэрлэл; в) экспортод зориулсан мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл.

2. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2010 ОНЫ 36 ДУГААР ТОГТООЛ

"Шинэ бүтээн байгуулалт" дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр	4.1.6.Хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих чиглэлээр:	4.1.6.4.аймаг, орон нутгийн эрэлт, хэрэгцээнд тулгуурласан жижиг, дунд үйлдвэр, үйлдвэрлэл, технологийн паркийг байгуулж, орон нутгийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх замаар шилжилт хөдөлгөөнийг сааруулах.
	4.1.7.Үйлдвэржилтийг дэмжих чиглэлээр:	4.1.7.2.хөтөлбөрийн 2.2-т заасан “Барилгын материалын үйлдвэр” төслийн хүрээнд аймаг, нийслэл, бүсийн тулгуур төвүүдэд барилгын материалын үйлдвэр, үйлдвэрлэл, технологийн парк, материалын сорилт, шинжилгээний иж бүрэн лаборатори байгуулан, улмаар нэмүү өртөг шингэсэн, чанартай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, үндэсний компаниудын үйлдвэрлэсэн барилгын материалын хэрэглээг дэмжих;

	4.4.7.Үйлдвэржилтийг дэмжих зорилтын хүрээнд:	4.4.7.1.аймаг, нийслэл, бүсийн тулгуур төвүүдэд барилгын материалын жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж, барилгын материалын үйлдвэр, үйлдвэрлэл, технологийн парк, материалын сорилт, шинжилгээний иж бүрэн лаборатори байгуулах; 4.4.7.5.бүсийн тулгуур төвүүдэд хөдөө аж ахуйн түүхий эдэд суурилсан, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх аж үйлдвэрийн парк, жижиг, дунд үйлдвэрүүд байгуулах;
3. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2012 ОНЫ 37 ДУГААР ТОГТООЛ		
Монгол Улсын Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай	Хөдөлмөрийн багтаамж ихтэй салбаруудыг бодлогоор дэмжиж ажлын байр нэмэгдүүлэх.	Улаанбаатар хот, аймгийн төвд цаас, хэвлэлийн туслах материал, сав, баглаа боодлын үйлдвэрийг цаасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн парк хэлбэрээр хөгжүүлнэ.
	Хөдөө, аж ахуйн биржийн тухай хууль, Улсын Их Хурлаас баталсан “Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр”, “Төрөөс төмөр замын тээврийн талаар баримтлах бодлого”, Засгийн газраас баталсан “Хүнсний аюулгүй байдал”, “Монгол Улсыг үйлдвэржүүлэх хөтөлбөр”-үүдийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх.	Барилгын материалын парк, бөөний худалдааны сүлжээг Замын-Үүд, Улаанбаатар хотод байгуулна.
	Малын гаралтай түүхий эд, ноолуур, ноос, арьс ширийг боловсруулж, зах зээлд нийлүүлдэг болох.	Үйлдвэрийн хаягдлыг боловсруулан шахмал шир, шингэн саван, желатины үйлдвэр тус бүр 1-ийг Үйлдвэрлэл, технологийн парийн бүсэд байгуулна.
4. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2015 ОНЫ 62 ДУГААР ТОГТООЛ		
Төрөөс аж үйлдвэрийн талаар баримтлах бодлого	4.1. Бодлогыг дараах зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлнэ:	4.1.3.аж үйлдвэрийн тэргүүлэх чиглэлүүдийг тодорхойлж, үйлдвэрийн кластер, чөлөөт бүс, үйлдвэрлэл, технологийн парк, тээвэр логистикийн сүлжээг цогцоор төлөвлөн хэрэгжүүлэх;
	4.2.Бодлогын зорилтыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан дараах чиглэлийг баримтална:	4.2.1.8.кластер, чөлөөт бүс, үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх эрх зүйн таатай орчныг бий болгох;
	4.2.3.Аж үйлдвэрийн тэргүүлэх чиглэлүүдийг тодорхойлж, үйлдвэрийн кластер, чөлөөт бүс, үйлдвэрлэл, технологийн парк, тээвэр логистикийн сүлжээг цогцоор нь төлөвлөн хэрэгжүүлэх зорилтын хүрээнд:	4.2.3.5.кластер, чөлөөт бүс, үйлдвэрлэл, технологийн паркийг эдийн засгийн тооцоо, үр өгөөжид үндэслэн дэд бүтцийн хамт цогцоор барих байршил, жагсаалтыг баталж, хэрэгжүүлэх;
	4.2.4.Дэвшилтэт техник, технологи, өндөр технологи, инновацид суурилсан, нийгэм, эдийн засгийн үр ашиг	4.2.4.4.кластер, чөлөөт бүс, үйлдвэрлэл, технологийн паркад үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг татвар, санхүүгийн бодлогоор дэмжих;

	бүхий үндсэн материалын, машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, болон бусад боловсруулах, дахин боловсруулах бүтээлч аж үйлдвэрлэлийг хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн бодлогоор дэмжих зорилтын хүрээнд:	4.2.4.5.хүнд аж үйлдвэрийн паркийн дэд бүтцийг төрийн болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, концессоор барьж байгуулах, хөрөнгө оруулалтыг татвар, санхүүгийн бодлогоор дэмжих.
5. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2016 ОНЫ 45 ДУГААР ТОГТООЛ		
Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай	2.48. Үйлдвэржилтийн 21:100 хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, импортыг орлох экспортын чиглэлийн тэргүүлэх болон жижиг, дунд үйлдвэрлэл, хоршоо, худалдаа, үйлчилгээний салбарын татвар, эрх зүй, бизнесийн таатай орчинг бүрдүүлж, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	Сонгосон томоохон сууринд хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, технологийн парк барих загвар төслүүдийг хэрэгжүүлэх.
	2.57. Хөнгөн үйлдвэрийн парк байгуулж, салбарын үйлдвэрүүдийн хамтын ажиллагааг дэмжин, кластерыг бүртгэлжүүлэн бодлогоор дэмжинэ.	Арьс, ширний үйлдвэрийн парк байгуулж, үйлдвэрүүдийг кластераар хөгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, загвар үйлдвэр байгуулахыг дэмжих. Арьс, ширний үйлдвэрийн паркийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалт бий болгох болон хаягдал усыг цэвэршүүлэх, ариутгах, дахин ашиглах орчин үеийн дэвшилтэт технологитой цэвэрлэх байгууламжийг байгуулах ажлыг зохион байгуулах.
	2.75. Метал хийц, угсралтын үйлдвэрийг хөгжүүлнэ.	Автомашин, хөдөө аж ахуйн тоног төхөөрөмж, машин механизм угсрах, автомашины эд анги үйлдвэрлэх үйлдвэр, технологийн парк байгуулахыг дэмжих.
	3.2.33. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн салбарт олон улсын жишигт нийцсэн барилга, байгууламж, лабораторын орчин нөхцөл бүхий дэд бүтцийг бий болгохыг дэмжинэ.	Өндөр технологийн аж үйлдвэрийн парк байгуулах.
6. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2020 ОНЫ 52 ДУГААР ТОГТООЛ		
“АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн	Зорилт 8.2. Эдийн засгийн тэргүүлэх салбарууд болон байршлын давуу талд тулгуурлан бүс, орон нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн: I үе шат (2021-2030): Бүтээн байгуулалтын үе. 2.Хөгжлийн ирээдүйтэй суурин газарт бүс нутгийн онцлог, нүүдлийн мал аж ахуйд тохирсон хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, технологийн паркийг нийлүүлэлтийн сүлжээний хамт үе шаттайгаар байгуулна.

<p>йн бодлого</p> <p>“АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа</p>	<p>Зорилт 4.2. Эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудыг хөгжүүлж, экспортын баримжаатай эдийн засгийг бий болгоно.</p> <p>Зорилт 8.1. Бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцад дэд бүтцийн нэгдсэн сүлжээгээр бүрэн холбогдож, эдийн засгийн эрчимтэй өсөлтийг хангах суурь нөхцөлийг бүрдүүлнэ.</p> <p>Зорилт 9.5. Үндэсний онцлог бүхий аялал жуулчлал, соёлын үйлчилгээ, үйлдвэрлэлийг бий болгосон, Зүүн хойд азийн тээвэр, логистикийн болон олон улсын харилцааны зангилаа төв болсон дагуул хотуудыг хөгжүүлнэ.</p>	<p>II үе шат (2031-2040): Эдийн засгийн харилцаа, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх үе. 2. Орон нутгийн хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл технологийн парк, түүний нийлүүлэлтийн сүлжээг олон улсын өртгийн сүлжээнд нэгтгэсэн байна.</p> <p>4.2.14. Уул уурхайн ордыг ашиглалтад оруулж, өндөр технологийн хүнд үйлдвэрийн дараах цогцолборуудыг барьж, байгуулна. Нүүрс-хими, нүүрс-эрчим хүч, метан хийн үйлдвэрлэл, технологийн парк;</p> <p>8.1.9. Хөгжлийн ирээдүйтэй суурин газарт бүс нутгийн онцлог, нүүдлийн мал аж ахуйд тулгуурлан хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл технологийн 33 паркийг бүсчлэн байгуулна.</p> <p>9.5.9. Аж үйлдвэрийн бүсүүдийг салбар чиглэл бүрд төлөвлөн, кластер байдлаар дагуул хотуудыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг татахын тулд үйлдвэр технологийн паркуудын газрыг худалдах, түрээслэх замаар эзэмшүүлнэ.</p>
<p>7. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2020 ОНЫ 23 ДУГААР ТОГТООЛ</p>		
<p>Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн Үндсэн чиглэл</p>	<p>Зорилт 8.3. Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн нөөц ашиглалт, эдийн засгийн эргэлтийг эрчимжүүлж, тооноос чанар, бүтээмжид шилжүүлнэ:</p> <p>Зорилт 9.5. Хөрөнгө оруулалтын шинэ боломж бүрдүүлж, үйлдвэрлэлийн бүс нутгийг тэлнэ.</p>	<p>8.3.12. Малын гаралтай түүхий эд боловсруулах, экспортлох үйлдвэр, технологийн парк байгуулж, ажлын байрыг шинээр бий болгож, малчдын орлогыг өсгөнө.</p> <p>9.5.4. Дагуул хотуудад дэвшилтэт технологи бүхий үйлдвэрлэл, технологийн паркуудыг байгуулж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.</p>
<p>8. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2020 ОНЫ 24 ДҮГЭЭР ТОГТООЛ</p>		
<p>Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай</p>	<p>3.2.Ил тод, хариуцлагатай уул уурхай, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, эрдэс баялгийн сан хөмрөгийг арвижуулах замаар тогтвортой, олон тулгуурт эдийн засгийн бүтцийг бий болгож, баялгийн шударга хуваарилалтын зарчмыг хэрэгжүүлнэ. Газрын тос, нүүрс-хими, зэсийн баяжмал, төмөрлөг зэрэг хүнд үйлдвэрүүдийн бүтээн байгуулалтыг эхлүүлж, холбогдох дэд бүтцийн төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.</p> <p>6.1.Улаанбаатар болон дагуул хотыг орон зайн оновчтой төлөвлөлт, ухаалаг шийдэл, амьдралын таатай орчин бүхий ногоон хот болгож хөгжүүлнэ.</p>	<p>3.2.1.6.Тавантолгойн нүүрсний бүлэг ордын дэд бүтцийг бүрдүүлж, үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах ажлын хүрээнд нүүрс баяжуулах үйлдвэрийг ашиглалтад оруулна.</p> <p>3.2.7.2.Эрдэнэт үйлдвэрийг түшиглэн үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулна. Паркийн бүрэлдэхүүнд зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр болон исэлдсэн хүдрийг нуруулдан уусгах технологиор катодын зэсийн үйлдвэр байгуулна.</p> <p>6.1.11.Дагуул хотуудад дэвшилтэт технологи бүхий үйлдвэрлэл, технологийн паркуудыг байгуулж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.</p>

**ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ТЕХНОЛОГИЙН ПАРКИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАХ
ХҮРЭЭНД ЗАСГИЙН ГАЗРААС БАТАЛСАН ТОГТООЛЫН ХЭРЭГЖИЛТ**

№	Тогтоолын нэр, огноо, дугаар	Заалтын агуулга	Хэрэгжилтийн байдал	Үнэлгээ
1	<p>Журам, чиглэл батлах тухай /Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих тухай/ 2011.04.06 №104</p>	<p>2. Үйлдвэрлэл, технологийн парк болон улсын эдийн засгийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн томоохон бүтээн байгуулалтад оролцож байгаа хөрөнгө оруулагчдыг дэмжих эрх зүйн орчныг сайжруулах асуудлыг судлан, тодорхой санал боловсруулж Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулахыг Сангийн сайд С.Баярцогт, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Т.Бадамжунай, Эрдэс баялаг, эрчим хүний сайд Д.Зоригт, Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд Х.Баттулга, Үндэсний хөгжил, шинэтгэлийн хорооны дарга Ч.Хашчулуун нарт даалгасугай.</p>	<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам - Журмын хүрээнд Дархан, Ховд, Зуунмод, Багахангай, Налайх, Багануур, Эмээлтийн үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын удирдлагуудтай гэрээ байгуулсан. Мөн Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн паркаас тус паркт нэгжээр элсэх үйлдвэрүүдтэй журамд заасан баримт бичгийг үндэслэн гэрээ байгуулан ажиллаж байна.</p> <p>УУХҮ-ийн яамны зүгээс тус журмын хүрээнд дараах паркуудын удирдлагуудтай гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Дархан үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨААТҮГ-т Засгийн газрын 2017 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн 242 дугаар тогтоол, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2017 оны 09 дүгээр сарын 07-ны өдрийн А/200 дугаартай тушаалаар үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгосон. - “Эрдэнэт Технопарк” ХХК-д Засгийн газрын 2017 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн 242 дугаар тогтоол, УУХҮ-ийн сайдын 2017 оны А/200 дугаар тушаалын дагуу үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаатай олгосон. - Засгийн газрын 2021 оны 05 дугаар сарын 05-ны өдрийн 129 дүгээр тогтоолоор Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын нутаг дэвсгэрт уул уурхай-металлурги-химийн үйлдвэрийн цогцолбор байгуулах зориулалтаар Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ-т үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаатай олгосон. <p>Эдгээр байгууллагын удирдлагуудтай “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих тухай” журмын хавсралт 1-т заасан загвар гэрээний дагуу гэрээ байгуулж, жил бүр дүгнэж байна. Эрх зүйн орчныг сайжруулах хүрээнд Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 2018 онд УИХ-д өргөн барьсан. Уг хуулийн төслийг УИХ-ын нэгдсэн чуулганы</p>	100%

			<p>хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажлыг хангахаар тус яамны холбогдох албан хаагчид ажиллаж байна. Түүнчлэн паркт хөрөнгө оруулалт татах чиглэлээр Монгол-Хятадын 2 удаагийн экспо арга хэмжээнд “Багануур үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨААТҮГ, Эрдэнэт технопарк ХХК, “Дархан үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨААТҮГ-ыг оролцуулж үйл ажиллагааг нь танилцуулан сонирхсон хөрөнгө оруулагчтай холбож ажилласан. Итали улсаас Монгол Улсад суугаа элчин сайдын яамдын төлөөлөлтэй паркийн удирдлагуудын хамт уулзалт зохион байгуулж хамтран ажиллах талаар мэдээлэл солилцож, шаардлагатай мэдээллийг бичгээр хүргүүлсэн. Мөн Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт “Багануур үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨААТҮГ, “Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨААТҮГ, “Эрдэнэт үйлдвэрийг түшиглэн байгуулах үйлдвэрлэл, технологийн паркийн хөрөнгө оруулалтыг тусган хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.</p> <p>Үндэсний хөгжлийн газар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хөдөө аж ахуйн Үйлдвэр технологийн паркийн төслийг боловсруулан ЖАЙКА-д хүргүүлсэн. Энэхүү ажил нь Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам болон Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн яамдад шилжигдсэн. - Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 2-р хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр”-т Эмээлт /Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн инженерийн дэд бүтэц, үйлдвэрүүдийг байгуулах төсөл/, Налайх /Налайхын барилгын материал үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтэц байгуулах төсөл/, Багануур /Багануур үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтцийг өргөтгөх төсөл/, Багахангай /Багахангай хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн төсөл/, Дархан /Дарханы үйлдвэрлэл, технологийн паркууд байгуулах төсөл/, Ховд /Шинэ Ховд үйлдвэрлэл, технологийн паркууд байгуулах төсөл/-ын үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын төслүүдийг тусгасан. 	
2	<p>Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох тухай 2014.10.25</p>	<p>2. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчээр паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэлийн эцсийн хувилбар, паркийн хөгжлийн төлөвлөгөө, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээг хийлгэж, паркад байгуулах паркийн нэгжүүд,</p>	<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн яамны санал болгосноор Завхан аймагт хөнгөн үйлдвэрийн цогцолбор байгуулах хүсэлт гаргасан “Шинэ Азия групп” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанид үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 4 жилийн хугацаатай олгосон. Тус тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь тухайн хугацаанд тодорхой үр дүнтэй ажил хийж гүйцэтгээгүй болно. 	30%

	№352	<p>тэдгээрийг байгуулах аж ахуйн нэгж, нийт хөрөнгө оруулалт, түүний үндэслэл тооцоо, судалгааг эцэслэн гаргуулж, "Шинэ Азия групп" ХХК-тай хамтран Засгийн газрын хуралдаанд 2015 оны 1 дүгээр сард багтаан танилцуулахыг Үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн сайд /Ш.Түвдэндорж/-д даалгасугай.</p>		
		<p>4. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл авсан хуулийн этгээдэд тусгай зөвшөөрөл авснаас хойш тодорхой хугацааны дараа техник, эдийн засгийн үндэслэл, хөгжлийн төлөвлөгөө, хөрөнгө оруулалтын үндэслэл, судалгаа зэрэг хуульд заасан шаардлагыг танилцуулсны үндсэн дээр үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлэх тухай үүрэг хүлээлгэх журмыг эрх зүйн үндэслэлийн хамт боловсруулан Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулахыг Үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн сайд Ш.Түвдэндоржид үүрэг болгосугай.</p>	<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам - Тодорхой ажил хийгдээгүй.</p>	0%
3	<p>Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох тухай 2017 оны №178</p>	<p>2. Паркийн үйл ажиллагаатай холбогдсон дүрэм, журмыг батлан мөрдүүлж, зохих журмын дагуу дэмжлэг үзүүлэн хяналт тавьж ажиллахыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд П.Сэргэлэн, Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд, Төв аймгийн Засаг дарга Ж.Батжаргал нарт даалгасугай.</p>	<p>Төв аймгийн Засаг даргын Тамгын газар - Үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах тусгай зөвшөөрлийн эрхийг “Эрдэнэ хүнс” ХХК авч, паркийн бүсэд байгуулагдах бүтээн байгуулалт, үйлдвэрийн дэд бүтцийг дэс дараатай байгуулж байна. Үйлдвэр технологийн паркийн бүсэд дулааны аргаар мах боловсруулах үйлдвэр, бэлэн бүтээгдэхүүний хөргүүртэй агуулах, сэрвээх, шулалгааны агуулах, ажилчдын амьдрах дотуур байр ашиглалтад оруулж, мал сүрэглэх бааз байгуулах бэлтгэлийг хангаад байна. Дулааны аргаар мах боловсруулах үйлдвэр суурилагдсан хүчин чадлаар өдөрт 1 ээлжиндээ 200-300 бод, 1500-2000 бог нядлаж, дулааны аргаар боловсруулж 2018-2019 онд Иран, БНХАУ руу 370 тн мах экспортлож, паркийн бүсэд хаягдалгүй боловсруулах яс, арьс шир, өөх боловсруулах цех байгуулах төслийг боловсруулаад байна. Махны</p>	70%

			<p>нийлүүлэлтийг бодлогоор дэмжин сумын удирдлага, малчин, мал бүхий иргэдэд чиглэл өгч ажилласны үр дүнд 2018-2020 онд Архуст, Баян, Баянцагаан, Баянцогт, Баянжаргалан, Баян-Өнжүүл, Баяндэлгэр, Бүрэн, Эрдэнэ сумын 138 малчдаас хонин толгойд шилжүүлснээр 19800 толгой мал худалдан авч, үйлдвэрийн аргаар нядалж 320000 тн мах бэлтгэн зах зээлд болон хүн амын хүнсний хэрэгцээнд нийлүүллээ.</p> <p>Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Паркийн үйл ажиллагааг эхний ээлжинд зохицуулах шаардлагатай дүрэм, журмыг батлан мөрдүүлэх ажил хийгдэж дууссан. Үйл ажиллагаа явуулах төсөв, хөрөнгөтэй холбоотой асуудал шийдвэрлэгдээгүй байна. - Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн ажлыг эрчимжүүлэх, хөрөнгө оруулалтын асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2017 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдрийн 173 дугаар захирамжаар ажлын хэсэг байгуулагдсан. Тус ажлын хэсгийн хуралдаанаар паркийн хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлүүлэх талаар хэлэлцэн, ажлыг эрчимжүүлэх талаар төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. - Арьс, ширний үйлдвэрүүдийг үйлдвэрийн шинэ бүс рүү шилжүүлэх арга хэмжээг шуурхай зохион байгуулах үйл ажиллагааны саналыг УИХ-ын Өргөдлийн байнгын хороонд хүргүүлсэн. - Эдийн засаг, техникийн хамтын ажиллагааны Монгол, Италийн Засгийн газар хоорондын холимог комиссын хоёрдугаар хуралдаан, “Улаанбаатар-Хөрөнгө оруулалт 2017” бизнес уулзалт, “Монгол Хятадын Экспо-2017” үзэсгэлэн, нэгдсэн арга хэмжээ, Ёот Фау Консалт ХХК Герман Улсын Эдийн засаг, эрчим хүчний яам (BMWi) Германы худалдаа, үзэсгэлэн, зэрэг арга хэмжээнүүдэд паркийн хөрөнгө оруулалтын талаар тус тус танилцуулагдсан. Мөн Дэлхийн банк, Азийн хөгжлийн банк, GGGI, Унгарын худалдааны төлөөлөгчийн газар, Койка, Олон Улсын байгууллагуудтай үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын бүтээн байгуулалтын ажилд хөрөнгө оруулалт татах, цаашид хамтран ажиллах талаар санал солилцон байнгын хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна; - IFC буюу Олон улсын санхүүгийн корпорацитай хамтран паркийн өнөөгийн байдалд дүн шинжилгээ хийж, хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татахын тулд төслийг цогцоор авч үзэх зайлшгүй шаардлагатай байна гэсэн дүгнэлтэд талууд хүрч ажлаа эрчимжүүлэн ажиллаж байна. 	
--	--	--	--	--

		<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаагаар “Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ, Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ-уудад олгосон. - Тус үйлдвэрлэл, технологийн паркуудын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан бөгөөд дахин сунгахаар холбогдох судалгааг хийж байна. 	
	<p>3. Паркийн үйл ажиллагаанд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хамруулах асуудлыг судлан зохих журмын дагуу шийдвэрлэх арга хэмжээ авахыг Сангийн сайд Б.Чойжилсүрэн, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд П.Сэргэлэн нарт даалгасугай.</p>	<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дэлхийн банк, НҮБ, Азийн хөгжлийн банк, Европын сэргээн босголт хөгжлийн банкуудад паркуудад шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлэх талаар санал хүргүүлж ажилласан. Одоогоор гадаадын хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдаагүй байна. 	<p>30%</p>
	<p>4. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлэх орон нутгийн хөтөлбөр батлан хэрэгжүүлэхийг Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд, Төв аймгийн Засаг дарга Ж.Батжаргал нарт, тус паркийн байгаль орчныг хамгаалах, дэд бүтцийг сайжруулах чиглэлээр хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд зохих дэмжлэг үзүүлж ажиллахыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Д.Оюунхорол, Барилга, хот байгуулалтын сайд Г.Мөнхбаяр, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд Д.Ганбат, Эрчим хүчний сайд П.Ганхүү нарт тус тус даалгасугай.</p>	<p>Зам, тээврийн хөгжлийн яам</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк" ОНӨТҮГ-аас 2017 онд салбар төмөр зам байгуулах хүсэлт ирүүлсний дагуу Зам, тээврийн хөгжлийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 111 дүгээр тушаал гарч ажлын хэсэг газар дээр нь ажиллан 3 хувилбар гаргаж, дүгнэлт гаргасан. Түүний дагуу салбар төмөр замын зураг төсөл боловсруулах ажлын даалгавар боловсруулж, ТНБД-аар батлуулан хүргүүлсэн. Дүгнэлтэд нийт 3 хувилбарыг тусгасан. Дүгнэлтэд тусгасан гурван хувилбарыг зураг төслийн байгууллагаар урьдчилан хэмжилт хийлгүүлэн аль боломжтой 1 хувилбарыг сонгож зураг төсөл боловсруулж, геологи, геодези, байгаль орчны судалгааны ажлуудыг гүйцэтгэсэн. Мөн зураг төслийг холбогдох байгууллагаар хянуулж, баталгаажуулсан. Зам, тээврийн хөгжлийн дэд сайдын 2018.10.10-ны өдрийн 02/4880 тоот албан бичгээр Зам, тээврийн салбарын хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрлэл, технологийн Эмээлт паркийн төсөлд олгосон 10 га газрын хэмжээг 30 га хүртэл нэмэгдүүлэх талаар хүсэлт хүргүүлж, эрхлэх асуудлын хүрээнд дэмжин ажилласан. <p>Эрчим хүчний яам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дэд бүтцийг сайжруулах чиглэлээр хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд 	<p>70%</p>

			<p>эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд холбогдох саналыг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар болон Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яаманд хүргүүлж ажилласан. Эрчим хүчний яамнаас Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн цахилгаан хангамжийн 220/110/35 кВ-ын Сонгино дэд станцаас 110 кВ-ын хоёр хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, 110/35/10 кВ-ын дэд станц барьж цахилгаан эрчим хүчээр хангах 13с/2017/22 тоот техникийн нөхцөлийн сунгалт хийсэн. Засгийн газрын 2017.11.29-ний өдрийн 173 дугаар тогтоолоор байгуулагдсан Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэх ажлын хэсэгт ажилласан.</p> <p>Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам</p> <p>- Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамнаас ирүүлсэн Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих хөтөлбөрийн төсөлтэй танилцан, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас холбогдох саналыг хүргүүлж, байгаль орчныг хамгаалах, дэд бүтцийг сайжруулах чиглэлээр хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд зохих дэмжлэг үзүүлж ажиллаж хэвшсэн.</p>	
		5. Энэ тогтоолын 1 дүгээр зүйлд заасан паркийн удирдлагуудтай гэрээ байгуулан ажиллаж, жил бүр дүгнэн Засгийн газарт танилцуулж байхыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд П.Сэргэлэнд үүрэг болгосугай.	<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам</p> <p>- Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн паркийн удирдлагатай Барилга, хот байгуулалтын яам хамтран ажиллах гэрээ байгуулан ажилласан. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамнаас паркийн удирдлагуудтай гэрээ байгуулан ажиллаж байгаагүй болно.</p>	
4	<p>“Үйлдвэржилт 21:100” үндэсний хөтөлбөр батлах тухай 2018.01.31 №36</p>	2. Хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг Улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, жил бүрийн эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд тусгаж, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт, улсын болон орон нутгийн төсвийн дэмжлэг, гадаадын зээл, тусламжаар санхүүжүүлэх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	<p>Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам</p> <p>- ЗГ-ын 2018 оны 36 дугаар тогтоолоор баталсан “Үйлдвэржилт 21:100” үндэсний хөтөлбөрийн эхний үе шатанд Бүтээн байгуулалтын ажил 100 хувь хийгдэж шинээр бүрэн ашиглалтад орсон 47 үйлдвэр, бүтээн байгуулалтын ажил хийгдэж байгаа 23 үйлдвэр, хөтөлбөрийн 5.4-т “Хөтөлбөр хэрэгжих явцад улсын болон орон нутгийн нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл байдал, хөрөнгө оруулалтын орчин зэргээс шалтгаалан үр ашиг, ач холбогдол бүхий шинээр байгуулсан үйлдвэрийг хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжих үйлдвэрийн тоонд тооцож болно” гэж заасны дагуу ЖДҮХС, Орон нутгийн хөгжлийн сан, гадаадын хөрөнгө оруулалтаар 11 үйлдвэр, нийт 81 үйлдвэр 2018-2020 онд байгуулагдсан байна. Тус 81 үйлдвэрийг задлан харуулбал: Нийслэлд 5, орон нутагт 76 үйлдвэр /2017 онд 2, 2018 онд 22, 2019</p>	70%

	<p>Б.Батзориг, Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Үндэсний хөгжлийн газрын дарга Б.Баярсайхан, холбогдох сайд, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт тус тус даалгасугай.</p>	<p>онд 48, 2020 онд 9,/ шинээр байгуулагдсан болон үйл ажиллагаагаа өргөжүүлсэн байна.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хөтөлбөрийн үр дүнд: Нийт экспортод боловсруулах үйлдвэрлэлийн эзлэх хувийн жинг 2020 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 12 хувь, арьс, ширэн түүхий эдийн бүрэн боловсруулалтын түвшин 41 хувь, ноос, ноолууран түүхий эдийн бүрэн боловсруулалтын түвшин 26 хувь, шинээр 81 үйлдвэр байгуулагдаж 4100 орчим ажлын байр бий болсон байна. <p>Үндэсний хөгжлийн газар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 2-р хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр”-т ХХААХҮЯ-наас ирүүлсэн 12 төслийн саналыг тусгасан. - Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын төсөл боловсруулах ажлын хүрээнд 84 микро бүсийн төв буюу кластерийн төвийг тодорхойлсон. Эдгээр кластерийн төвийг тодорхойлохдоо газар зүйн байршил, байгаль цаг уурын нөлөөлөл, орон нутгийн хөгжлийн индекс, хүн амын тоо, дэд бүтцийн таталцал, инженер геологийн нөхцөл, хот байгуулалтын тохиромжтой байдлын үнэлгээ, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний хоршилт, нийгэм, соёлын уялдааг харгалзан үзсэн. - Дээрх байршлуудаас эхний ээлжинд 59 байрилд Барилга, хот байгуулалтын яам, Үндэсний хөгжлийн газар хамтран “Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэх саналыг 2021 оны 06 дугаар сард Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж батлуулсан. Тус төслийн хүрээнд ХААҮТП-ын инженерийн дэд бүтцийг сайжруулах, шинээр барих ажил хийгдэнэ. 		
	<p>3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцад хяналт тавьж, дүнг жил бүрийн 2 дугаар сарын 1-ний дотор Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яаманд хүргүүлж байхыг холбогдох сайд, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт, дүнг нэгтгэн жил бүрийн 4 дүгээр сарын 1-ний дотор Засгийн газарт танилцуулж байхыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Б.Батзоригт тус тус үүрэг болгосугай.</p>	<p>Хүнс хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг жил бүр Засгийн газрын хуралдаанаар танилцуулан ажилласан. 		<p>100%</p>

5	<p>Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох тухай 2021.05.05 №129</p>	<p>2. Энэ тогтоолын 1-д заасан үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагааны хүрээнд “Зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр”, “Исэлдсэн хүдрээс нуруулдан уусгах SX/EW технологиор катодын зэс үйлдвэрлэх үйлдвэр”, “Эмульсийн тэсрэх бодисын үйлдвэр” болон “Засвар, механикийн заводын өргөтгөл”-ийг тус тус “Эрдэнэт үйлдвэр” төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын хөрөнгөөр санхүүжүүлж, ашиглалтад оруулах арга хэмжээ авч ажиллахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Г.Ёндон, “Эрдэнэт үйлдвэр” төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын Ерөнхий захирал Х.Бадамсүрэн, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар (Б.Цэнгэл)-т тус тус даалгасугай.</p>	<p>Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Металлург, химийн үйлдвэр (МХҮ)-ийн тухай. Уг үйлдвэрээс гарах хүхрийн давхар исэл агуулсан хийг боловсруулах технологийн сонголтыг хийх ажлын хүрээнд доорх ажлуудыг хийж байна. Үүнд: 1.1. Элементийн хүхрийн үйлдвэрийн төсөл. China ENFI Engineering компанитай МХҮ-ээс гарах хүхрийн давхар исэл агуулсан хийг боловсруулах элементийн хүхэр үйлдвэрлэх “үйлдвэрлэлийн туршилт” гүйцэтгэх техник технологийн хамтын ажиллагааны 6/005-21 тоот гэрээг 2021 оны 05 сарын 10-ны өдөр байгуулан ажиллаж байна. Туршилтыг Шинжианы өнгөт төмөрлөгийн аж үйлдвэр группын (XJNM) эзэмшлийн Зэс, никелийн металлургийн Xinxin Metals компанийн үйлдвэрлэлийн бүсэд явуулна. China ENFI Engineering компани ажлын явцын тайлангаа 14 хоног мэдээлж байгаа. 1.2. Фосфоритын бордооны үйлдвэрийн туршилт. Бүрэнхааны фосфоритын баяжмалыг МХҮ-ээс гарах хүхрийн хүчилтэй үйлчлүүлэн фосфорын бордоо үйлдвэрлэх судалгааны ажлыг эхлүүлээд байна. Нарийвчлан судлах зорилгоор “Хүхрийн хүчлийг ашиглан фосфорын бордоо үйлдвэрлэх туршилт судалгаа”-ны ажлыг гүйцэтгэх гэрээг 2021 оны 08 сарын 17-ны өдөр Шинжлэх Ухааны Академийн харьяа “Хими, химийн технологийн хүрээлэн”-тэй байгуулсан. 2. Катодын зэсийн үйлдвэрийн тухай. Исэлдсэн болон ядуу агуулгатай хүдрийг SX/EW технологиор боловсруулан жилд 10,000 тн катодын зэс үйлдвэрлэх үйлдвэрийн ТЭЗҮ болон нарийвчилсан инженерийн зураг төслийн суурь судалгаа, үндэслэл, техникийн даалгавар зэрэг баримт бичгийг боловсруулж, төслийн нарийвчилсан зураг төсөл боловсруулах төндөрийг 2021 оны 05 дугаар сард 2 удаа зарласан боловч тендер амжилтгүй болсон. Иймээс төндөрийг 2021 оны 06 дугаар сарын 18-ны өдөр дахин зарлаж, 08 дугаар сарын 19-ний өдөр нээсэн. Уг тендер шалгаруулалтад 2 компани саналаа ирүүлснээс “Майнинг шорт лонг терм” ХХК шалгарсан байна. - УУХҮЯ-ны Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн боловсруулах үйлдвэрийн салбар хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэлийн дагуу дэд бүтцийн нарийвчилсан зураг, төсөл боловсруулах, барьж байгуулах ажилд нийт 134.0 тэрбум төгрөг шаардлагатай тооцоо гарсан. Үүнээс 2021 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд 4.8 тэрбум төгрөг тусгасан. 1,090 сая төгрөгний өртөг бүхий авто зам, төмөр зам, ус хангамж, ариутгах татуургын системийн зураг, төсөл боловсруулах, цахилгаан хангамжийн ТЭЗҮ боловсруулах ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажил явагдаж байна. Паркийн газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авах асуудлыг Орхон 	70%
---	---	---	--	-----

			<p>аймгийн ИТХ-ын 2021.06.30-ны өдрийн 2-р хуралдаанаар хэлэлцүүлэн дэмжүүлж, нийт 1217,4 га газарт байгуулахаар тогтсон.</p> <p>Зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр</p> <p>- “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ нь БНХАУ-ын “China ENFI Engineering” компанитай хамтран элементийн хүхэр үйлдвэрлэх “үйлдвэрлэлийн туршилт”-ын ажлыг гүйцэтгэх тухай 6/005-21 дугаартай “Техник, технологийн туршилт боловсруулалтын хамтын ажиллагааны гэрээ”-г 2020.05.10-ны өдөр байгуулсан. Туршилтын ажлын хүрээнд технологийн үндсэн горимыг тодорхойлох, хүчин зүйлүүдийн нөлөөлөл, тогтвортой ажиллагааг баталгаажуулах зорилгоор БНХАУ-ын “Xinjiang Nonferrous Metal Industry (Group) Co., Ltd” компанийн Karatungk зэс-никелийн хайлах үйлдвэрийн цэвэршүүлсэн (дулаан солилцуураас гарах технологийн хий) хүхэрлэг хийн шугамаас хийг соруулан авч шинээр баригдах үйлдвэрлэлийн төхөөрөмжид туршилтын түүхий эд болгон ашиглахаар ажиллаж байна. ЗББҮ-ээс гарах хүхрийн давхар исэл агуулсан хийг боловсруулах технологийн сонголтыг хийсний үндсэн дээр тус ТЭЗҮ-д тодотгол хийж, УУХҮЯ-ны ЭБМЗ-ийн хуралдаанаар хэлэлцэнэ.</p> <p>“Исэлдсэн хүдрээс нуруулдан уусгах SX/EW технологиор катодын зэс үйлдвэрлэх үйлдвэр”</p> <p>- Тус үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг 2016 онд боловсруулан Аж үйлдвэрийн яамны ЭБМЗ-өөр батлуулсан. SX/EW технологиор катодын зэс боловсруулах үйлдвэрийн нарийвчилсан зураг төсөл боловсруулах ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендерт “Майнинг шорт лонг терм” ХХК шалгарч, 2021.09.17-ны өдөр 6/006-21 тоот гэрээ байгуулсан.</p> <p>“Засвар, механикийн заводын өргөтгөл”</p> <p>- Цутгуурын цехийн Илчийн боловсруулалтын хэсэг, Механик цехийн барилга байгууламжийн өргөтгөлийн ажлын зураг төсөв боловсруулах ажил "Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ-ын Зураг төслийн хүрээлэнд хийгдэж байна. Цутгуурын цехийн Илчийн боловсруулалтын хэсгийн өргөтгөл шинэчлэлийн зураг төсөл боловсруулах ажил 45 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Механик цехийн өргөтгөлийн ажлын зураг төсөл боловсруулах ажил цар тахлын нөхцөл байдлын улмаас эхлээгүй байна. Засвар, механикийн заводыг (2020-2024 он) үндэсний машин үйлдвэрийн суурь болгон хөгжүүлэх өргөтгөл, шинэчлэлийн нарийвчилсан ТЭЗҮ боловсруулах ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулалт явагдаж, “Ди</p>
--	--	--	---

		<p>Ди Эй Жи ХХК” шалгаран 2021.08.24-ний өдрийн 5/196-21 тоот гэрээ байгуулсан.</p> <p>- “Эмульсийн тэсрэх бодисын үйлдвэр”-ийн барилгын ажлын гүйцэтгэл 70 хувьтай, тоног төхөөрөмж БНХАУ-д үйлдвэрлэгдэж бэлэн болсон. Эхний ээлжийн тоног төхөөрөмж БНХАУ-ын Эрээн хотод тээвэрлэгдэн ирсэн. Нийт 55 хувийн гүйцэтгэлтэй байгаа бөгөөд тоног төхөөрөмжийг суурилуулах ажлыг гүйцэтгэн энэ онд багтаан ашиглалтад оруулна.</p>	
	<p>3. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч “Эрдэнэт үйлдвэр” төрийн өмчит үйлдвэрийн газартай Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7.1.4-т заасны дагуу гэрээ байгуулж, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам (Г.Ёндон), хөрөнгө оруулалтын үр дүнд бий болсон хөрөнгийг хуульд заасан журмын дагуу төрийн өмчид бүртгэж авахыг Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар (Б.Цэнгэл)-т тус тус даалгасугай.</p>	<p>Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар</p> <p>- Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2021 оны 05 дугаар сарын 11-ний өдрийн А/99 дүгээр тушаалаар ҮТП-ын ажлыг эхлүүлэхтэй холбогдуулан төрийн байгууллагууд хоорондын ажлын уялдаа холбоог хангах, паркийн дэд бүтцийн төлөвлөлт болон техник, эдийн засгийн үндэслэлд заагдсан үйлдвэрүүдийг барьж байгуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. Ажлын хэсэг 2021 оны 06 дугаар сарын 14-15-ны өдрүүдэд “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-т ажиллаж, ҮТП-ын талбайн нөхцөл байдал, дэд бүтцийн хөгжлийн өнөөгийн байдал, хүчин чадлыг өргөтгөх боломжийг тодорхойлох, паркийн ТЭЗҮ-д тусгагдсан нэгж үйлдвэрүүдийн эрчим хүч, усан хангамж, төмөр зам, авто зам зэрэг дэд бүтцийг барихад шаардлагатай арга хэмжээний талаар санал солилцож, паркийн дэд бүтэц, нэгжүүдийн бүтээн байгуулалтын ажлын төлөвлөгөөний талаарх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн мэдээлэлтэй танилцсан.</p> <p>- Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2021 оны А/99 дүгээр тушаалаар ҮТП-ын ажлыг эхлүүлэхтэй холбогдуулан төрийн байгууллагууд хоорондын ажлын уялдаа холбоог хангах, паркийн дэд бүтцийн төлөвлөлт болон техник, эдийн засгийн үндэслэлд заагдсан үйлдвэрүүдийг барьж байгуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. Ажлын хэсэг 2021 оны 06 дугаар сарын 14-15-ны өдрүүдэд “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-т ажиллаж, ҮТП-ын талбайн нөхцөл байдал, дэд бүтцийн хөгжлийн өнөөгийн байдал, хүчин чадлыг өргөтгөх боломжийг тодорхойлох, паркийн ТЭЗҮ-д тусгагдсан нэгж үйлдвэрүүдийн эрчим хүч, усан хангамж, төмөр зам, авто зам зэрэг дэд бүтцийг барихад шаардлагатай арга хэмжээний талаар санал солилцож, паркийн дэд бүтэц, нэгжүүдийн бүтээн байгуулалтын ажлын төлөвлөгөөний талаарх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн мэдээлэлтэй танилцсан. УУХҮЯ болон паркийн удирдлага хооронд 2021.06.18-ны өдрийн 19 дугаартай “Үйлдвэрлэл,</p>	<p>70%</p>

			технологийн паркийн удирдлагатай байгуулах гэрээ"-г байгуулсан. 5 жилийн хугацаатай байгуулагдсан тус гэрээнд паркийн удирдлагын зүгээс гүйцэтгэх ажлыг тодорхой цаг хугацаатай тусгасан болно.	
6	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох тухай 2021.08.04 №227	2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтцийг байгаль орчинд ээлтэй, дэвшилтэт технологи ашиглан барьж байгуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлж ажиллахыг Барилга, хот байгуулалтын сайд Б.Мөнхбаатар, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд Л.Халтар, Эрчим хүчний сайд Н.Тавинбэх, Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч Д.Сумъяабазар нарт тус тус даалгасугай.	<p>Барилга, хот байгуулалтын яам</p> <p>- Барилгын материалын үйлдвэр барьж байгуулах төслийг дэмжих, хөрөнгийн эх үүсвэрийг холбогдох журмын дагуу шийдвэрлэх талаар Хөгжлийн банкинд БХБ-ын сайдын 2020.02.11-ний өдрийн 01/537 дугаар албан бичиг хүргүүлсэн. Нийслэлийн Багахангай дүүрэгт байгуулагдах технологийн парк нийт гурван үйлдвэрийн бүстэй бөгөөд эхний ээлжинд ашиглалтад орох савлагааны шилний үйлдвэр нь жилд дунджаар 48 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийж, улс, орон нутгийн төсөвт жилд дунджаар 10 тэрбум төгрөгийн татвар төвлөрүүлж, 380 гаруй ажлын байр шинээр бий болгох урьдчилсан тооцоо хийгджээ. БХБ-ын яамнаас холбогдох арга хэмжээг авч дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна.</p> <p>Зам, тээврийн хөгжлийн яам</p> <p>- Уг тогтоолын дагуу Шил, шилэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэгч Эрдэсплазм ХХК-аас одоогоор тус яаманд ямар нэг хүсэлт тавиагүй байна. Хүсэлт тавибал хамтран ажиллах чиглэлийг Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Д.Гэрэлнямд өгсөн.</p> <p>Эрчим хүчний яам</p> <p>- Эрчим хүчний яамнаас Нийслэлийн “Эмээлт”, “Багануур”, “Налайх” үйлдвэрлэл технологийн паркуудад тус бүрд нь цахилгаан, дулааны техникийн нөхцөлүүдийг олгосон. “Багахангай” үйлдвэрлэл, технологийн паркийн төслийн нэгжээс цахилгаан, дулааны техникийн нөхцөл авах урьдчилсан бэлтгэл арга хэмжээний талаар цахим уулзалт зохион байгуулан шаардлагатай мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгч ажилласан. “Эрдэсплазм” ХХК-ийн Улаанбаатар хотын Багахангай дүүргийн 2-р хорооны нутагт баригдах шилний үйлдвэрийн цахилгаан хангамжийн техникийн нөхцөлийг 2019 онд олгосон.</p> <p>Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар</p> <p>- Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтцийг байгаль орчинд ээлтэй, дэвшилтэт технологи ашиглан барьж байгуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх ажлын хүрээнд Шил, шилэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай</p>	70%

			зөвшөөрөл эзэмшигч “Эрдэсплазм ХХК-ийн удирдлагатай 2021 оны 08 дугаар сарын 06-ны өдөр уулзалт зохион байгуулж, дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажлуудад дэмжлэг үзүүлэн хамтран ажиллахаар шийдвэрлэсэн.	
		3. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчтэй холбогдох гэрээг хуульд заасны дагуу байгуулж, хэрэгжилтийг хангуулан хяналт тавьж ажиллахыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд З.Мэндсайханд үүрэг болгосугай.	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам - Засгийн газрын 2021.08.04-ний өдрийн 227 дугаар тогтоолоор “Шил, шилэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл”-ийг Эрдэсплазм ХХК-нд 5 жилийн хугацааг олгосон. Тус тогтоолын дагуу ХХААХҮ-ийн сайдын 2021.08.19-ний өдрийн А-231 дүгээр тушаалаар тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээ олгосон. Тус тушаалын дагуу паркийн удирдлагатай байгуулах гэрээний төслийг боловсруулан гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна.	70%
	6 тогтоолын 13 заалт			

---oOo---

ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ТЕХНОЛОГИЙН ПАРКУУДЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЯВЦЫН ТАЛААРХ ТАНИЛЦУУЛГА³

1. “Завхан үйлдвэрлэл, технологийн парк”

Тус паркт 2013 онд үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаатай олгосон боловч хөнгөн үйлдвэрлэлийн чиглэлээр тодорхой үйл ажиллагаа явуулаагүй бөгөөд тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан.

2. “Багануур үйлдвэрлэл, технологийн парк”

“Багануур үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ-т Засгийн газрын 2016 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн 272 дугаар тогтоолоор үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг олгосон байна.

Тус парк нь Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын Тэргүүлэгчдийн 2015 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдрийн 122 дугаар тогтоолоор байгуулагдаж, Нийслэлийн Засаг даргын 2016 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдрийн А/447 тоот захирамжаар 414.3 га /5 байршилд/ газар эзэмших эрхтэй болсон байна.

Багануур үйлдвэрлэл, технологийн парк нь хүнд үйлдвэр, хөнгөн үйлдвэр, ургамал, нанобиотехнологи, хүнсний үйлдвэрлэл гэсэн 4 үндсэн бүсээс бүрдэхээр төлөвлөгдсөн байна. Үүнд:

- Хүнд үйлдвэрлэлийн бүс $S=133.5$ га (хүнд үйлдвэрлэлийн бүст хүрэн нүүрс гүн боловсруулах, химийн үйлдвэр, уурхайн дагалдах эрдсүүдийг боловсруулах барилгын материалын үйлдвэр)
- Хөнгөн үйлдвэрлэлийн бүс $S=100$ га (ноос, ноолуур гүн боловсруулах, дулаалгын материал, ээрмэл утас, даавуу, хивсний үйлдвэрлэл)
- Ургамал нано-биотехнологийн үйлдвэрлэлийн бүс $S=129.3$ га (малын гаралтай биеотехнологийн эрдэм шинжилгээний үйлдвэр, эмийн ургамлын тариалан, хүлэмжийн аж ахуй)
- Хүнсний үйлдвэрлэлийн бүс $S=51.2$ га (мах боловсруулах, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн)

Паркийн 414 га газарт ерөнхий төлөвлөгөө, инженерийн дэд бүтцийн иж бүрэн зураг төсөл гүйцэтгүүлэх ажлыг “Мон-Энержи Консалт” ХХК-тай 2018 оны 01 дүгээр сарын 11-ний өдрийн № 2018/10 тоот гэрээ байгуулан ажиллаж, төсөл гүйцэтгүүлэх 789.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг Барилга, хот байгуулалтын яамнаас шийдвэрлүүлсэн байна.

3. “Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк”

Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2014 оны 09 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 148 дугаар тогтоолоор “Налайхын барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ-ыг байгуулж, Налайх дүүргийн 3 дугаар хорооны нутаг дэвсгэрт 120 га газар олгосон байна.

Тус парк нь 2014 оны 10 дугаар сараас эхлэн үйл ажиллагаа явуулж эхэлсэн бөгөөд Засгийн газрын 2017 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн хуралдаанаар паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох асуудал дэмжигдэж, тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаатай Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамнаас олгосон байна.

³ Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ хийхтэй холбогдуулан УУХҮЯ болон ХХААХҮЯ-наас ирүүлсэн мэдээлэл

Барилгын материалын үйлдвэрлэл, технологийн паркийг дараах үе шаттайгаар байгуулахаар төлөвлөсөн байна. Үүнд:

- I үе шат: 120 га талбайд ҮТП байгуулах бэлтгэл ажлын үе шат /2014-2016 он/
- II үе шат: 120 га талбайд ҮТП-ийн бүтээн байгуулалт хийх үе шат /2014-2020 он/
- III үе шат: 130 га талбайд паркийн өргөтгөл байгуулах /2020-2024 он/

Паркт шаардлагатай хөрөнгө оруулалт

№	Хөрөнгө оруулах зүйлс	Дүн тэрбум.төг
1	Үйлдвэрүүдийн барилга, байгууламж	42.3
2	Олон нийт, үйлчилгээний барилга байгууламж	41.6
3	Авто зам, ногоон байгууламж, дэд бүтцийн хангамж	142.2
Нийт		226.1

2014 онд үйлдвэрлэл, технологийн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж, Нийслэлийн төсвөөс 350 сая төгрөг баталсан байна. Мөн 2015 онд 1.63 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий 6.3 км урт 10 Кв агаарын шугам татах, газар доорх усны нөөц тогтоох, цахилгаан хангамжийн зураг төсөл гүйцэтгэх, паркийн захиргааны байр барих зэрэг дэд бүтцийн ажлыг Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтаар гүйцэтгэжээ.

Паркийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын Тэргүүлэгчдийн 2016 оны 04 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 52 дугаар тогтоолоор баталсан байна. Паркт үйл ажиллагаа явуулах үйлдвэрүүдийн “Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ”-г мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн байна.

Дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажлын хүрээнд 2018 онд улс, нийслэлийн төсвөөс 2.05 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэн байна.

4. “Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк”

Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2014 оны 09 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 149 дүгээр тогтоолоор “Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн парк” ОНӨТҮГ байгуулагдсан байна. Засгийн газрын 2017 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн 178 дугаар тогтоолоор үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл батлагдан гарсан байна.

Эмээлт парк нь 2014-2020 онуудад 1.3 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий дараах ажлуудыг хийж, паркийн бүтээн байгуулалтын бэлтгэл ажлуудыг хангаад байна. Үүнд:

Зураг төслийн ажлууд:

- Паркийн Техник Эдийн Засгийн Үндэслэл батлагдсан /2011/;
- Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол /160га/ зураг төсөл;
- Усан хангамжийн хайгуул судалгааны ажил;
- Үерийн барилга байгууламжийн ажлын зураг төсөл /9км/;
- Цахилгаан хангамжийн ажлын зураг төсөл /110/35/10 дэд өртөө/;
- Технологийн усан хангамжийн ажлын зураг төсөл /6км шугам усан сан/;
- Ундны усан хангамжийн зураг төсөл /14км, усан сан/;
- Паркийн техник технологийн түвшний үнэлгээ;
- Паркийн хашааны зураг төсөл;
- Авто замын зураг төсөл /18.18 км/;
- Инженерийн шугам сүлжээний ажлын зураг төсөл /холбоо хангамж, цахилгаан, дулаан, ус/;
- 5 дэд төслийн “Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ.

Барилга угсралтын чиглэлээр:

- Технологийн усан хангамжийн ашиглалтын цооног гаргах ажил;
- “Барилга угсралтын үеийн цахилгаан хангамжийн ажлуудыг тус тус хийж гүйцэтгээд байна.

Паркийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын хөрөнгө оруулалтад нийт 148.5 сая.ам доллар шаардлагатай.

- Үер усны байгууламж - 7.77 сая доллар;
- Цэвэрлэх байгууламж - 25.03 сая доллар;
- Дулааны станц - 17.96 сая доллар;
- Гадна цахилгаан хангамж - 3.36 сая доллар;
- Технологийн усан хангамж - 2.12 сая доллар;
- Ундны усны хангамж - 2.37 сая доллар;
- Паркийн салбар инженерийн шугам сүлжээ - 12.86 сая доллар;
- Паркийн хамгаалалтын бүс - 0.11 сая доллар;
- Логистик төв болон химийн төвийн барилга - 18.02 сая доллар;
- ШУТ-инновацийн төв - 10.02 сая доллар;
- Парк доторх авто зам - 9.60 сая доллар;
- Төмөр зам - 10.48 сая доллар;
- Оффисын барилга - 6.96 сая доллар;
- Цэцэрлэгжилт, ногоон байгууламж - 0.13 сая доллар;
- Үзэсгэлэн худалдааны барилга - 21.71 сая доллар.

5. “Эрдэнэт хүнс Само” үйлдвэрлэл, технологийн парк:

Засгийн газрын 2017 оны 242 дугаар тогтоолоор үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаатай авсан боловч хөнгөн үйлдвэрлэлийн чиглэлээр тодорхой үйл ажиллагаа явуулаагүй бөгөөд тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан байна.

6. “Дархан үйлдвэрлэл, технологийн парк”

“Дархан үйлдвэрлэл, технологийн парк” орон нутгийн өмчит ХХК нь Засгийн газрын 2017 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн 242 дугаар тогтоол, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2017 оны 09 дугаар сарын 07-ны өдрийн А/200 тоот тушаалаар үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгогдсон байна. Тус компани нь Дархан-Уул аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2011 оны 10 дугаар сарын 13-ны өдрийн 74 дүгээр тогтоолоор байгуулагдсан байна.

Тус паркийн нэгж болон үйл ажиллагааны чиглэл, эзэмшлийн газрыг дэлгэрэнгүй хүснэгтээр харуулбал:

№	Нэгжийн нэр	Байгуулагдсан огноо	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эзэмшил газар /га/
1	Дархан төмөрлөг ХХК	1993 он	Төмрийн баяжмал, ган туйвангийн үйлдвэрлэл	9.6 га
2	Дархан нэхий ХК	1972 он	Арьс шир боловсруулах, нэхий дээл, нэхий, савхин бүтээгдэхүүн, гутал	10.9 га
3	Дархан минж ХХК	2009 он	Арьс шир боловсруулах, нэхий бэлэн гадуур хувцас, эдлэл, ажлын болон тусгай зориулалтын хувцас үйлдвэрлэл	1.3 га
4	Дархан хүнс ХХК	1971 он	Талх, нарийн боов, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	3.6 га

5	Монгол алтан тос ХХК	2011 он	Ургамлын тос үйлдвэрлэл	3.5 га
6	Эко ноос ХХК	2011 он	Хонины ноосоор барилгын дулаалгын материал үйлдвэрлэл	2.9 га
7	Силикат ХХК	1966 он	Хөнгөн бетон, шохой үйлдвэрлэл	4.3 га
8	Поликом ХХК	1998 он	Талх, нарийн боов, сүү сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	1.1 га
9	Дархан МИАТ фүүдс ХХК	2009 он	Мах, махан бүтээгдэхүүн	10.6 га
10	Шарын гол энерго ХХК	2005 он	Коксжуулсан нүүрс, шахмал түлш үйлдвэрлэл	1.3 га
11	Тайван хайрхан ХК	2014 он	Төмөрн замын бетон дэр үйлдвэрлэл	3.4 га
12	Нако түлш ХХК	2007 он	Коксжуулсан нүүрс, шахмал түлш үйлдвэрлэл	1.4 га
	Дүн			59.0 га

7. “Зуунмод үйлдвэрлэл, технологийн парк”

Төв аймаг нь “Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024” урт хугацааны бодлогын баримт бичгийн хүрээнд “Нийлүүлэгч аймгаас үйлдвэрлэгч аймаг болох зорилт”-ыг дэвшүүлэн ажилласны үр дүнд 2019 оны байдлаар ДНБ-ний үйлдвэрлэл 597.3 тэрбум төгрөг болж, аймгийн дүнгээр 2019 оны эцэст 4979.2 мян.толгой мал тоологдож, аймгийн мах, төмсний хэрэгцээг 100 хувь, сүүний 93.0 хувь, хүнсний ногооны 81.0 хувийг тус тус дотоодын үйлдвэрлэлээс хангаж ажилласан байна.

Аймгийн хэмжээнд 2019 оны байдлаар 90.3 сая.л сүү, 40.2 мян.тн мах бэлтгэн, түүнээс 1.5 мян.тн махыг экспортод гаргасан бөгөөд үр тариа 91.7 мян.тн, төмс 105.0 мян.тн, хүнсний ногоо 14.5 мян.тн, малын тэжээл 46.3 мян.тн-ыг тус тус хураан авч, төмс болон тэжээлийн ургацаар улсдаа тэргүүлсэн байна.

ҮТП-ийн талбайд орон нутгийн баялаг бүтээгчид болох жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжиж, үйлдвэрүүдийг байршуулснаар зардлыг хэмнэсэн дундын дэд бүтэц бүхий судалгаа хөгжүүлэлтэд (R&D) суурилсан бие биенээ дэмжсэн тогтвортой, урт хугацааны хөгжил рүү чиглэсэн үйлдвэрлэлийг бий болгоно. Үүний тулд дараах зорилтуудыг дэвшүүлсэн байна. Үүнд:

- Хүнсний үйлдвэрийн бүсэд Төвийн бүсийн махны зах зээлийн 50.0 хувийг хангаж, махны экспортыг 20 мян.тн-оор нэмэгдүүлж, хүнсний ногооны зах зээлийн 80.0 хувийг, нарийн ногооны зах зээлийн 20.0 хувийг, шингэн сүүний зах зээлийн 90.0 хувийг, хуурай сүүний зах зээлийн 60.0 хувийг тус тус хангах үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ;
- Хөнгөн үйлдвэрийн бүсэд орчин үеийн технологид суурилсан оёдол, сүлжмэлийн цогцолбор үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ;
- Барилгын материалын үйлдвэрийн бүсэд хаяа болон дагуул хотуудын бүтээн байгуулалтын ажил руу чиглэсэн барилгын материалын үйлдвэрүүдийг (Майдар эко сити болон Шинэ Зуунмод хот гэх мэт) хөгжүүлнэ.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийг 1000 га талбайд төлөвлөсөн бөгөөд хөнгөн ба хүнсний үйлдвэр, барилгын материалын үйлдвэрүүдийн эхний үе шатны төслүүдэд нийт 80.5 тэрбум төгрөг шаардлагатай бөгөөд хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлэнэ.

“Зуунмод” ҮТП эргэлтэд орсноор Төв аймгийн ДНБ-ний үйлдвэрлэлийг 1 их наяд төгрөгт хүргэх, импортыг орлосон бүтээгдэхүүнээр эдийн засгаа дэмжиж, жилдээ 200 сая.ам долларын гарах урсгалыг дотоодод хадгалж, 500 сая.ам долларын валютын урсгалаар экспортыг дэмжих, урт хугацаандаа Шинэ Зуунмод болон Майдар Сити хотуудын бүтээн байгуулалтын ажлуудтай уялдан паркийн дагалдах дэд бүтэц болох

ажилчдын хотхон, сургууль, цэцэрлэг, кино театр, зам харилцаа гэх мэт хөгжил рүү хөтөлсөн дэд бүтцийг дундын дэд бүтэц байдлаар хөгжүүлэх, Төв аймагт паркийг дагасан үйлдвэрүүд төвлөрснөөр 10 жилийн хугацаанд 10 мянган ажлын байрыг бий болгож нийгэм, эдийн засагт эерэг нөлөөллүүдийг үзүүлэхээр байна.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн хувьд түүхий эдийн найдвартай, тасралтгүй байдал чухал учраас бид өнгөрсөн хугацаанд орон нутгийн удирдлага, бизнес эрхлэгчидтэй хамтран ажиллаж, түүхий эд бэлтгэлийн анхан шатны хоршоодыг зохион байгуулалтад оруулах, түүхий эд бэлтгэлийн системд эхний үе шатанд бүртгэлжүүлэн орон нутгаас зарим хоршоодын үйл ажиллагааг дэмжиж, эрчимжүүлэх тал дээр аймгийн удирдлагуудтай хамтран ажиллаж, орон нутгийг хөгжүүлэх сангаас бага хүүтэй зээл олгосон байна.

“Зуунмод” ҮТП нь өнгөрсөн хугацаанд буюу цар тахлын энэхүү цаг үеэр Төв аймгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй үндэсний үйлдвэрүүдтэй үе шаттай уулзалтуудыг зохион байгуулан, түүхий эд бэлтгэлийн систем дээр хамтран ажиллах ажлуудыг зохион байгуулсан.

Мөн НҮБ-ийн хөгжлийн хөтөлбөр, Дэлхийн банкны санхүүжилтээр хэрэгжүүлж буй мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгжүүдийг дэмжих хөтөлбөрийн хүрээнд орон нутгийн мал эмнэлэгийн нэгжүүдийг хамруулах, Канадын Мерит төсөлтэй бизнесийн чадавхыг сайжруулах чиглэлд хамтран ажиллаж байна.

8. “Ховд үйлдвэрлэл, технологийн парк”

Ховд аймагт 250 гаруй үйлдвэрүүд үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд хүнсний үйлдвэр, жижиг цехүүд, оёдлын үйлдвэр, сүлжмэлийн үйлдвэр, гутлын үйлдвэр, мод, модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрүүд гэсэн чиглэлээр ажиллаж байна. Тус аймаг нь Баруун бүсийн аймгуудад тулгуурласан түүхий эдийн бааз суурь сайтай, малын гаралтай түүхий эдийн цэвэрлэх байгууламжтай, хөрш зэргэлдээ Хятадын Шинжаань Уйгарын ӨЗО, Дорнод Казахстаны муж, ОХУ-ын Алтай, Тува, Япон болон Европын холбооны улсуудын зах зээлд бүтээгдэхүүнээ шууд экспортлох боломжтой.

Бүс нутгийн хэмжээнд үйлдвэрлэл, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлэн, орон нутгийн түүхий эд бэлтгэн нийлүүлэгчид, малчдыг дэмжих бодлогыг хэрэгжүүлж, нэмүү өртөг шингэсэн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, дотоодын үйлдвэрийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх зорилготой.

Боловсруулах үйлдвэрлэлийн бүсэд жилд 680 мянган ширхэг арьс шир гүн боловсруулах үйлдвэр, 3400 тн хаягдал яс боловсруулах үйлдвэр, 3000 тн ноос, ноолуур угаах үйлдвэр, 300 тн угаасан ноолуур, 400 тн угаасан ноос самнах үйлдвэр, 440 мянган гогцоо өлөн гэдэс боловсруулах үйлдвэр, өдөрт 500 кг адууны дэл сүүл, мах боловсруулах зэрэг үйлдвэрүүдийг тус тус байгуулахаар төлөвлөсөн.

Жижиг, дунд үйлдвэрийн бүсэд жилд 50 мянган бэлэн хувцас үйлдвэрлэх оёдлын үйлдвэр, 78500 хос гутал үйлдвэрлэх хүчин чадалтай гутлын үйлдвэр, жилд 30 мянган ширхэг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүчин чадалтай сүлжмэлийн автомат үйлдвэр, гэрийн мод, барилгын модон хийцийн үйлдвэр, сав, баглаа боодлын үйлдвэр, 540 тоннын хүчин чадалтай дахин боловсруулах үйлдвэр, савангийн үйлдвэр /1.0 сая ширхэг/, жилд 80 мянган ширхэг ажлын бээлий, төрөл бүрийн оймс үйлдвэрлэх оймс, бээлийний үйлдвэр, баруун бүсийн хэрэгцээг хангах ус, ундааны үйлдвэрүүдийг тус тус байгуулахаар төлөвлөсөн.

Парк нь 100 га талбайд төлөвлөгдөж бүтээн байгуулалтад нийт 46.0 тэрбум төгрөг шаардлагатай. Парк нь ашиглалтад орсноор нийгэм, эдийн засагт дараах эерэг нөлөөллүүдийг үзүүлнэ.

- ХХОАТ, НДШ, ААНОАТ, тусгай зөвшөөрлийн төлбөр, хураамж, гааль, НӨАТ гэх мэт нийт 10 гаруй төрлийн татвар, төлбөр, хураамж хэлбэрээр 5.0 тэрбум төгрөгийг улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлнэ;
- Баруун аймгуудын нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, өрсөлдөх чадварыг бий болгож, дэвшилтэт техник, технологи бүхий 16-18 үйлдвэр баригдана;
- Паркийн үйлдвэрүүд жилд дунджаар 48.0 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийнэ;
- Төслүүд хэрэгжих хугацаанд нийтдээ 40.0-45.0 гаруй тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдэнэ;
- 700-750 хүний ажлын байрыг шинээр бий болно;
- Экспортын бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулж, импортыг орлох бүтээгдэхүүнийг нэмэгдүүлнэ;
- Эдийн засгийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, шинэ, дэвшилт технологид суурилсан, байгаль орчинд ээлтэй үйлдвэрлэл хөгжих үндэс суурийг бий болгоно;
- Эрдэм шинжилгээ, инноваци, шинэ технологийг судлах, нутагшуулах, үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэх ажлыг дэмжинэ.

9. “Багахангай шил, шилэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, үйлдвэрлэл, технологийн парк”

Засгийн газрын “Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох тухай” 2021 оны 227 дугаар тогтоолоор тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаагаар “Эрдэсплазм” ХХК-нд олгосон. Тус тогтоолын дагуу Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын 2021 оны 08 дугаар сарын 19-ний өдрийн А/231 дүгээр тушаалаар “Эрдэсплазм” ХХК-нд үйлдвэрлэл, технологийн паркийн тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээг олгосон. Одоогийн байдлаар хуулийн дагуу гэрээ байгуулахаар гэрээний төслийг бэлтгэн “Эрдэсплазм” ХХК-д хүргүүлсэн байна.

10. “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ

Засгийн газрын 2021 оны 05 дугаар сарын 05-ны өдрийн 129 дүгээр тогтоолоор Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын нутаг дэвсгэрт уул уурхай-металлурги-химийн үйлдвэрийн цогцолбор байгуулах зориулалтаар “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-т үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгосон байна.

Паркийн бүрэлдэхүүнд зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр болон исэлдсэн хүдрийг нуруулдан уусгах технологиор катодын зэсийн үйлдвэр байгуулна гэсэн зорилт, арга хэмжээ тусгагдсан байна.

Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагааны хүрээнд “Зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр”, “Исэлдсэн хүдрээс нуруулдан уусгах SX/EW технологиор катодын зэс үйлдвэрлэх үйлдвэр”, “Эмульсийн тэсрэх бодисын үйлдвэр”, “Засвар, механикийн заводын өргөтгөл”-ийн төслийг тус тус “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-ын хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн байна.

Шинээр байгуулагдах парк нь дараах нийгэм, эдийн засгийн ач холбогдолтой. Үүнд:

- Монгол Улсын хэмжээнд загвар “уул уурхай-металлурги-химийн үйлдвэрийн цогцолбор” үйлдвэрлэл, технологийн парк бий болно.
- “Эрдэнэтийн овоо” стратегийн ордын нөөцийг бүрэн ашиглаж эдийн засгийн эргэлтэд оруулан, үр өгөөжийг нь хүртэнэ.
- Зах зээлд өрсөлдөх чадвартай, дэвшилтэт технологид суурилсан аж үйлдвэрийг кластераар хөгжүүлнэ.
- Байгаль орчинд ээлтэй эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, дотоод, гадаадын зах зээлд нийлүүлнэ.
- Дагалдах олон үйлдвэрүүдийг бий болгох, нэг байршилд төвлөрүүлэх тааламжтай нөхцөл бүрдэнэ.
- Уурхай даган байгуулагдсан Эрдэнэт хот цаашдаа бие даан тэлэн хөгжих боломжийг бүрдүүлнэ.
- Улсын болон орон нутгийн төсвийн орлого нэмэгдэнэ.
- Орон нутагт эхний ээлжинд 1000 орчим ажлын байр шинээр бий болно.
- Төслийн нарийвчилсан ТЭЗҮ, БОНБҮ, техник, технологийн түвшний үнэлгээ зэрэг судалгаануудыг бүрэн гүйцэтгэсэн. Паркийн төмөр зам, авто зам, ус хангамж, ариутгах татуургын систем барих зураг төсөл боловсруулах, цахилгаан хангамжийн техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах төндэрийн сонгон шалгаруулалтыг “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-аас зохион байгуулж байна.
- Эрчим хүчний яам, Зам, тээврийн хөгжлийн яам, Барилга, хот байгуулалтын яам зэрэг байгууллагын төлөөллөөс бүрдсэн “Уул уурхай-металлурги-химийн үйлдвэрийн цогцолбор” үйлдвэрлэл, технологийн паркийн бүтээн байгуулалтыг эхлүүлэхэд холбогдох төрийн байгууллагууд хоорондын ажлын уялдаа холбоог хангах чиг үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын тушаалаар байгуулж, Орхон аймагт 2021 оны 06 дугаар сард ажилласан байна.

11. “Эрдэнэт технопарк” үйлдвэрлэл, технологийн парк

Засгийн газрын 2017 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн 242 дугаар тогтоолоор паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 5 жилийн хугацаатай олгосон байна.

Паркийн ТЭЗҮ нь 2011 онд хийгдэж, 2016 онд ТЭЗҮ-ийг тодотгох холбогдох судалгаанууд хийгдсэн байна. Тус паркийн удирдлага нь Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамтай 2017 оны 10 дугаар сарын 09-ний өдөр гэрээ байгуулсан байна.

Гэрээний хэрэгжилтийг хангаж ажиллах хүрээнд орон нутагтай хамтран паркийн газар нутгийг орон нутгийн ИТХ-аар батлуулж, паркт шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг татах чиглэлээр орон нутгийн томоохон үйлдвэрүүдтэй санамж бичиг байгуулах, хөрөнгө оруулагчдын олон улсын форум зохион байгуулж, паркийн эхний ээлжийн ажиллах нэгжүүдийг сонгон шалгаруулах ажлыг тус тус хийж гүйцэтгэсэн байна.

Түүнчлэн тус үйлдвэрлэл, технологийн парк үйл ажиллагааны чиглэлийнхээ хүрээнд нийтдээ 12 үйлдвэр, 563 ажлын байр бий болгосон байна. Дэлгэрэнгүйг хүснэгтээр харуулбал:

№	Нэгжийн нэр	Байгуулагдсан огноо	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эзэмшил газрын хэмжээ /га/	Ажлын байрны тоо
1	Натураль альфа ХХК	2006 он	Ноос, ноолуур, сүлжмэл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	0.34	9
2	Очир төв ХХК	1996 он	Барилгын материалын үйлдвэрлэл, хайрга дайрганы үйлдвэр	14.2	50
3	Бүтээл ХХК	2004 он	Металл хийц, цутгуурын үйлдвэрлэл	1.52	33
4	Бэрэн металл ХХК	2013 он	Төмөрлөгийн үйлдвэрлэл	1.1	148
5	Монгема ХХК	2001 он	Хүнсний үйлдвэрлэл /мах, махан бүтээгдэхүүн/	2.30	50
6	Ора металл ХХК	2004 он	Металл хийц, ган бөөрөнцгийн үйлдвэрлэл	3	97
7	Металл индустриал ХХК	1997 он	Металл хийц, цутгуурын үйлдвэрлэл	5.62	24
8	Конкрете бетон хийц ХХК	2012 он	Бетон зуурмаг, бетон эдлэлийн үйлдвэрлэл	0.35	6
9	Хөх ган ХК	2007 он	Металлурги	3.58	35
10	Эрдэнэт мах маркет ХХК	2012 он	Хүнсний үйлдвэрлэл /мах, махан бүтээгдэхүүн/	4.97	41
11	Эрдэнэт усан цэнэгт цахилгаан станц ХХК	2019 он	Эрчим хүчний үйлдвэрлэл	148.1	60
12	Ти Жи Ти вэйст менежмент ХХК	2019 он	Зэс утасны үйлдвэрлэл	0.52	10
Дүн				185.6	563

---о0о---